

Prezident İlham Əliyev Bakı Ağ Şəhərin Mərkəzi Park Kvartalında tikinti, abadlıq işləri və Ofis binasında yaradılan şərait ilə tanış olub

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 22-də Bakı Ağ Şəhərin Mərkəzi Park Kvartalında həyata keçirilən inşaat, infrastruktur və abadlıq işləri, həmçinin tikintisi yekunlaşan Bakı Ağ Şəhər Ofis binasında yaradılan şərait ilə tanış olub.

Dövlətimizin başçısına Bakı Ağ Şəhər layihəsinin icraçı direktoru Ruslan Sadıxov görülməli işlər barədə məlumat verib.

Qeyd edək ki, hazırkı Ağ Şəhər ərazisi 150 ildən çox idi ki, Qara şəhər kimi tanınırdı. Buraya Qara şəhər adının verilməsi də təsadüfi deyildi. Ərazi neft sənayesi tullantılarından çirkənlənmişdi. Burada çox sayda bataqlıq, gölməçə və neft tullantıları var idi. Bir sözlə, Qara şəhər əsl ekoloji fəlakət zonasına çevrilmişdi.

Bütün bu amilləri nəzərə alan Prezident İlham Əliyevin təşəbbüsü ilə Qara şəhərin yerində hazırda dünyanın ən müasir ekoloji layihəsi olan Ağ Şəhər salınmasına başlanıldı.

Nadirliyi ilə seçilən Bakı Ağ Şəhər layihəsinin təməli Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva tərəfindən 2011-ci il dekabrın 24-də qoyulub. Bakının ekoloji cəhətdən ən çox çirkənlənmiş bu yerində aparılmış irimiqyaslı tədbirlər nəticəsində həm şəhərsalma, həm memarlıq, həm sakinlərin rahat yaşayışı, həm də ekoloji baxımdan sözün əsl mənasında möcüzəvi layihə reallaşdırılıb.

Dövlətimizin başçısının Sərəncamı ilə təsdiq olunmuş "Azərbaycan Respublikasında ekoloji vəziyyətin yaxşılaşdırılmasına dair 2006-2010-cu illər üçün Kompleks Tədbirlər Planı" çərçivəsində həyata keçirilən Bakı Ağ Şəhər layihəsi irimiqyaslı ekoloji şəhərsalma layihəsi kimi də artıq dünyada tanınıb. Dünyanın aparıcı şirkətlərinin yerli mütəxəssislərlə birgə layihələndirdiyi bu yaşayış məkanı bir çox beynəlxalq sərgilərdə dünyanın qabaqcıl və müasir ekoloji şəhərsalma layihəsi kimi müxtəlif beynəlxalq və yerli mükafatlara layiq görülmüşdür. İndi bu ərazi Bakı sakinlərinin və şəhərimizin qonaqlarının ən sevimli yaşayış və istirahət zonalarından birinə çevrilməkdədir.

Ümumilikdə, 1650 hektar ərazini əhatə edən Bakı Ağ Şəhərdə müxtəlif üslublu 10 rayonun salınması, 120 min yaşayış və xidmət obyektinin tikintisi, 350 hektar landsaft işləri

nin görülməsi, 10 kilometr bulvar xəttinin yaradılması nəzərdə tutulub. İndiyədək 91 binanın inşası yekunlaşıb. Layihənin tam yekunlaşmasından sonra burada 280 min sakin yaşayacaq və 240 min iş yeri yaradılacaq.

Məlumat verildi ki, inşası mərhələli şəkildə həyata keçirilən Bakı Ağ Şəhərin Mərkəzi Park Rayonunda bir sıra binaların, ictimai yerlərin tikintisi artıq başa çatıb, infrastruktur işləri həyata keçirilib. Müxtəlif küçələrin tikintisi, yeraltı kommunikasiya infrastrukturunun qurulması ilə bağlı işlər də yekunlaşıb. Layihələndirmə işləri zamanı Bakı Ağ Şəhərdə inşası nəzərdə tutulmuş Bakı Metropoliteni stansiyalarının memarlıq üslubu üzrə konsepsiya hazırlanıb. Tamamlama işləri çərçivəsində əlil arabaları üçün panduslar, yerüstü piyada keçidləri, qoruyucu dayaqlar tikilib, video-müşahidə kameraları qurulub, İT kanal sistemləri çəkilib.

Layihələndirmə zamanı Ağ Şəhərin Mərkəzi Park Rayonunun yaşayış massivinin ərazisində yaşıllıq zonalar - parklar və xiyabanlar nəzərdə tutulub. Onların arasında Dağdağan bağı da var.

Dövlətimizin başçısı bağın ərazisində dağdağan ağacı əkib.

Son illər Bakı Ağ Şəhər həm də bir sıra yerli və beynəlxalq incəsənət ustalarının öz əsərlərini nümayiş etdirdiyi bir məkana çevrilib. Ağ Şəhərin mərkəzi küçələrindən olan və inşası əsasən tamamlanmış Bulvar küçəsində yerli və xarici rəssamların incəsənət əsərləri quraşdırılıb.

Heykəltaras Enrike Kabreranın "Böyük alma" əsəri onun ən mühüm sənət layihələrindən biridir. Nyu-Yorkda quraşdırılmış "Böyük alma" bu şəhərin rəmzinə təbəssüm etdirməklə onun sakinləri və qonaqları arasında çox məşhurdur. Bu əsərin ikincisi isə Bakı Ağ Şəhərdə sərgilənir.

Azərbaycan MAAS incəsənət qurumunun müasir üslubda hazırladığı hündürlüyü 4,2 metr olan "Əjdaha" heykəli 2024-cü ilin rəmzinə həsr olunub. Şərq təqviminə görə 2024-cü ilin rəmzi əjdahadır.

Cozef Klubanskiyin "Mütəfəkkir" əsəri müasir insanın texnoloji inkişaf dövrünü, ekoloji və global istiləşmə problemlərindən yaranan həyəcanlarını əks etdirir. Bürüncdən hazır-

lanmış heykəl artıq bütün dünyada sənətsevərlərin rəğbətini qazanıb. Heykəlin müəllifi 2014-cü ildə Bakının zəngin memarlığından, qədimliyin və müasirliyin vəhdətindən ilhamlanaraq Azərbaycanın paytaxtının gözəlliyini tərənnüm edən "Gözəl Bakı" əsərini də yaradıb.

Prezident İlham Əliyev tikintisi başa çatmış Bakı Ağ Şəhər Ofis binası ilə də tanış olub. Binanın inşasına 2020-ci ildə başlanılıb, Azərbaycanın Vətən müharibəsində Qələbəsinə və suverenliyinin bərpasına həsr olunub.

Yeni binaların layihələndirilməsi zamanı Ağ Şəhərin ekoloji ənənələrinə və dünyanın müasir ekoloji tələblərinə uyğun olaraq yaşıl bina, enerjiden qənaətli istifadə prinsiplərinə və beynəlxalq qurumların sertifikatlarına uyğunlaşdırılmasının geniş istifadəsi qarşıya məqsəd qoyulub.

"Ağ Şəhər 2020 – Biznes Mərkəzi" 2014-cü ildə istifadəyə verilmiş birinci Bakı Ağ Şəhər Ofis binasından sonra BREEM ekoloji sertifikatı alan və yaşıl bina standartlarına uyğunluğu təsdiq olunan növbəti binadır.

Qeyd edilib ki, 2030-cu ildən sonra dünyaya iqliminin temperaturunun 1,5 dərəcə artması proqnozu ilə əlaqədar müvafiq (CRREM) tələblərə uyğunluğu təmin etmək məqsədilə binanın damında günəş panellərinin quraşdırılması nəzərdə tutulub.

Binada, eyni zamanda, Qarabağ atlarının dünyada təbliği məqsədilə İspaniyanın tanınmış "Lladro" şirkəti tərəfindən hazırlanmış Qarabağ atının farfordan stolüstü heykəli təqdim olunur. Bu heykəl məhdud kolleksiyadır və şirkətin 100-dən çox ölkəsində olan geniş şəbəkəsi vasitəsilə satışa çıxarılacaq.

Diqqətə çatdırıldı ki, binada 150 ofis yerləşir. Binada informasiya texnologiyalarından dayanıqlı istifadə məqsədilə Data Center yaradılıb.

Binanın ətrafında əsaslı abadlıq və yaşılşdırma işləri həyata keçirilib, müasir infrastruktur yaradılıb, yerli iqlimə uyğunlaşdırılmış müxtəlif ağaclardan ibarət yaşıllıq zolağı salınıb, yaş min ildən çox olan nadir zeytun ağacı əkilib.

Ərazidə qoyulmuş Qarabağ atı heykəli Qarabağ Atları Meydanında yerləşəcək "Qarabağ atları" monumenti kompleksindəki 7 atdan biridir.

Dahi Azərbaycan şairi Məhəmməd Füzulinin 530 illiyinin qeyd edilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı

2024-cü ildə dahi Azərbaycan şairi və mütəfəkkiri Məhəmməd Füzulinin anadan olmasının 530 illi tamam olur.

Məhəmməd Füzuli Azərbaycan ədəbi-bədii fikrinin inkişafında müstəsna yer tutan, Yaxın və Orta Şərq ölkələri ədəbiyyatına mühüm təsir göstərən qüdrətli sənətkardır. Hər tərəfli biliyə malik mütəfəkkir kimi onun həyata, insana dərin məhəbbət aşılayan və daim gözəllik duyğusu ilə, ülvü ideallarla yaşamağa çağıran çoxcəhətli bədii-fəlsəfi irsi Azərbaycan xalqının bəşər mədəniyyəti xəzinəsinə bəxş etdiyi misilsiz mənəvi sərvətlərdəndir. Məhəmməd Füzuli anadili poeziyanın mükəmməl nümunələrini yaratmış, Azərbaycan bədii dilini daha da zənginləşdirərək yeni zirvəyə yüksəlmişdir. Onun parlaq düşüncəsinin təbəssümü olan və bu gün də sevilə-sevilə oxunan əsərləri yarandığı ilk vaxtlardan geniş coğrafiyada yayılmış və müəllifinə böyük şöhrət qazandırmışdır.

Məhəmməd Füzuli istedadlı nümayəndələri ilə tanınan bütöv bir ədəbi məktəb formalaşdırmışdır. Öz müasirlərindən başlayaraq, sonrakı dövrlərdə Füzuli ənənələrinin davamçısı olmuş bütün görkəmli sənətkarlar bu nəhəng söz ustasının adını hər zaman ehtiramla yad etmişlər.

Füzulinin yubileyinin UNESCO tərəfindən qəbul olunmuş qərarla beynəlxalq səviyyədə layiqli şəkildə qeyd edilməsi milli mədəni dəyərlərin qorunmasına həmişə xüsusi diqqət və qayğı göstərmiş Ümummilli Lider Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır. Ölməz şairin 500 illiyi müstəqil Azərbaycan Respublikasında keçirilən ilk dünya miqyaslı möhtəşəm mədəniyyət və sənət bayramı olmuşdur.

Məhəmməd Füzuli Azərbaycan ədəbiyyatı və mədəniyyəti tarixinin iftixarıdır.

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 32-ci bəndini rəhbər tutaraq, dahi Azərbaycan şairi və mütəfəkkiri Məhəmməd Füzulinin anadan olmasının 530 illiyinin qeyd olunmasını təmin etmək məqsədilə qərara alıram:

1. Azərbaycan Respublikasının Mədəniyyət Nazirliyi Azərbaycan Respublikasının Elm və Təhsil Nazirliyi və Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası ilə birlikdə dahi Azərbaycan şairi Məhəmməd Füzulinin 530 illiyinə dair tədbirlər planı hazırlayıb həyata keçirsin.

2. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti bu Sərəncamdan irəli gələn məsələləri həll etsin.

İlham ƏLİYEV

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 25 yanvar 2024-cü il

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Abbasqulu Ağa Bakıxanov adına Tarix İnstitutunun, Arxeologiya, Etnoqrafiya və Antropologiya İnstitutunun adlarının dəyişdirilməsi və Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2022-ci il 30 sentyabr tarixli 374 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının strukturu"nda dəyişiklik edilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 119-cu maddəsinin səkkizinci abzasını rəhbər tutaraq, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının təklifinə əsasən Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti **qərara alır**:

1. Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının:
1.1. Abbasqulu Ağa Bakıxanov adına Tarix İnstitutu Abbasqulu Ağa Bakıxanov adına Tarix və Etnologiya İnstitutu adlandırılıb;

1.2. Arxeologiya, Etnoqrafiya və Antropologiya İnstitutu Arxeologiya və Antropologiya İnstitutu adlandırılıb.

2. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2022-ci il 30 sentyabr tarixli 374 nömrəli Qərarı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2022, № 9, maddə 1107) ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının strukturu"nda 2.2-ci və 2.3-cü bəndlər aşağıdakı redaksiyada verilsin:

"2.2. Abbasqulu Ağa Bakıxanov adına Tarix və Etnologiya İnstitutu;

2.3. Arxeologiya və Antropologiya İnstitutu";

3. Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası bu Qərardan irəli gələn məsələləri həll etsin.

Əli ƏSƏDOV

Azərbaycan Respublikasının Baş naziri

Bakı şəhəri, 19 yanvar 2024-cü il

AMEA Rəyasət Heyətinin iclaslarında Elmi bölmələrin

AMEA-nın Humanitar Elmlər Bölməsi və Naxçıvan Bölməsi

AMEA Rəyasət Heyətinin Humanitar Elmlər Bölməsinin (HEB) və Naxçıvan Bölməsinin 2023-cü il üzrə illik hesabatlarının müzakirəsinə həsr olunmuş iclası keçirilib.

Tədbirdə AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli, Rəyasət Heyətinin üzvləri, Rəyasət Heyəti aparatının şöbə müdirləri, bölmənin üzvləri, bölmənin elmi müəssisələrin direktorları, direktor müavinləri, elmi katibləri, həmçinin əldə edilmiş mühüm elmi nəticələrin müəllifləri, şöbə müdirləri, gənc alim və mütəxəssisləri və aidiyyəti şəxslər iştirak edəblər.

Əvvəlcə bölmələrin 2023-cü il üzrə əldə etdiyi nailiyyətləri, nəşr olunan elmi əsər və kitabları əks etdirən sergiyə baxış olub.

İclası giriş sözü ilə **AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli** açaraq tədbirin gündəliyi barədə məlumat verib.

Müzakirəyə çıxarılan ilk məsələ "Azərbaycan Respublikası Prezidentinin "Naxçıvan Muxtar Respublikasının 100 illik yubileyinin qeyd edilməsi haqqında" 30 dekabr 2023-cü il tarixli Sərəncamının icrası ilə bağlı AMEA-nın Tədbirlər planı" haqqında olub.

Akademik İsa Həbibbəyli bildirib ki, dövlət başçısının cari ildə AMEA qarşısında qoyduğu mühüm vəzifələrdən biri də Naxçıvan Muxtar Respublikasının 100 illik yubileyinin təntənəli şəkildə qeyd olunmasıdır. AMEA-nın Naxçıvan Bölməsində bölgənin qədim tarixinin, zəngin mədəni mühitinin, görkəmli klassiklərimizin, dərin köklərə malik folklorumuzun, arxeologiya və etnoqrafiyanın öyrənilməsi və s. istiqamətlərdə önəmli tədqiqatların aparıldığını deyən akademik İsa Həbibbəyli alimlərimizin dövlət başçısının Muxtar Respublikanın 100 illiyi ilə bağlı tapşırığını layiqincə yerinə yetirəcəklərini bildirib.

Sonra Humanitar Elmlər Bölməsinin elmi katibi filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Arzu Məmmədyanlı Naxçıvan Muxtar Respublikasının 100 illik yubileyi ilə bağlı AMEA-nın Tədbirlər planının layihəsini təqdim edib. Başda AMEA Rəyasət Heyəti, Gürcüstan Elmlər Akademiyası, Türkiyə Elmlər Akademiyası və Atatürk Kültür, Dil və Tarix Yüksək Qurumunun birgə müəllifliyi ilə "Naxçıvan Muxtar Respublikası: siyasi tarixi proseslər və müasir dövr" adlı və digər nəşrlərin hazırlanması, çoxsaylı tədbirlərin, sergilərin keçirilməsi qərarı alınıb.

İclasda müzakirə olunan növbəti məsələ AMEA-nın Humanitar Elmlər Bölməsinin 2023-cü il üzrə elmi və elmi-təşkilati fəaliyyəti haqqında olub.

Məsələ ilə bağlı çıxış edən akademik İsa Həbibbəyli 1926-cı il fevralın 26-dan martın 6-dək Bakıda keçirilən Birinci Türkoğlu Qurultayın bu zalda keçirildiyini, türk xalqlarının inkişafında mühüm rol oynayan bir sıra qərarların qəbul edildiyini söyləyib. Bildirib ki, bunların içərisində latın əlifbasına keçid və orta türk dilinin yaradılması ilə bağlı qərarı xüsusi qeyd etmək lazımdır.

Akademik İsa Həbibbəyli Birinci Türkoğlu Qurultayın 100 illiyinə hazırlıq işlərinə başlanacağını və bu məsələdə bölmənin üzünə böyük məsuliyyət düşdüyünü, Qurultayda qaldırılan dil problemləri və digər məsələlərin bu gün də aktual olduğunu deyib və dərinədə öyrənilməsi zərurətini vurğulayıb.

Daha sonra bölmənin hesabatını təqdim edən **Humanitar Elmlər Bölməsinin Elmi Şurasının sədrinin müavini akademik Teymur Kərimli** diqqətə çatdırıb ki, 2023-cü ildə HEB-in elmi müəssisələrdə 34 problemə aid 75 mövzuya dair 469 tədqiqat işi, 267 mərhələ aparılıb, 37 mövzu, 393 iş, 213 mərhələ tamamlanıb.

Bölmənin elmi müəssisələrin nəşr fəaliyyəti barədə məlumat verən akademik Teymur Kərimli bildirib ki, 2023-cü ildə bölmə əməkdaşlarının 108 kitabı (9-u xaricdə), 65 monoqrafiyası (7-si xaricdə), 2078 məqaləsi (321-i xaricdə), 443 tezisi (122-si xaricdə), 10 dərslik, dərs vəsaiti və elmi-kütləvi nəşri çap edilib, bu məqalələrdən 35-i "Web of Science" və "Scopus" bazalarına daxil olan impakt faktorlu jurnallarda dərc olunub, əməkdaşların əsərlərinə 1934 istinad qeydə alınıb.

Qeyd edib ki, 2023-cü ildə "Heydər Əliyev İli" çərçivəsində AMEA-nın humanitar yönümlü elmi tədqiqat müəssisələrində Ümummilli Liderin irsinin daha əhatəli öyrənilməsi məqsədilə fundamental tədqiqatlar aparılıb, 24 kitab və monoqrafiya ("Kitabi-Dədə Qorqud eposu: Heydər Əliyevdən - İlham Əliyevə", "Heydər Əliyev və Azərbaycan dilinin inkişaf konsepsiyası", "Heydər Əliyev və klassik irs", "Heydər Əliyev və şifahi xalq yaradıcılığı", "Təsviri sənətdə Heydər Əliyev obrazı" və s.), 3 konfrans materialı və jurnalların 2 xüsusi buraxılışı nəşr edilib. Həmçinin diqqətə çatdırıb ki, Humanitar Elmlər Bölməsinin alimləri AMEA Rəyasət Heyəti tərəfindən hazırlanan "Heydər Əliyev Ensiklopediyası" layihəsinin hazırlanmasında, "Şəxsiyyətin miqyası və missiyası" kollektiv monoqrafiyasının nəşrinə, həmçinin AMEA Rəyasət Heyətinin rəhbərliyi ilə

təşkil olunmuş 15 tədbirdə (xüsusi iclas, Ümumi yığıncaq, elmi konfranslar və s.) yaxından iştirak edəblər.

Məruzəçi, həmçinin "Akademik Zərifə Əliyevanın 100 illik yubileyinin qeyd edilməsi haqqında", "Akademik Ziya Bünyadovun 100 illik yubileyinin qeyd edilməsi haqqında", "Şuşa şəhərinin 2023-cü il üçün "Türk dünyasının mədəniyyət paytaxtı" elan edilməsi ilə bağlı tədbirlər haqqında" və "Azərbaycan Respublikasının işğaldan azad edilmiş ərazilərinə Böyük Qayıdışa dair I Dövlət Proqramı"nın təsdiq edilməsi haqqında dövlət başçısının sərəncamları çərçivəsində görülmüş işləri diqqətə çatdırıb.

Bundan əlavə, Qərbi Azərbaycanın ədəbiyyatının, toponimikasının, əlyazma irsinin, mədəniyyətinin və folklorunun öyrənilməsi ilə bağlı AMEA Rəyasət Heyətinin qərarları ilə Nəsimi adına Dilçilik İnstitutunda Toponimika, Folklor İnstitutunda Qərbi Azərbaycan folkloru şöbəsinin, eləcə də Qərbi Azərbaycan tədqiqatları üzrə Əlaqələndirmə Şurasının yaradıldığını və mühüm işlərin görüldüyünü vurğulayıb.

Akademik Teymur Kərimli, həmçinin bölmə əməkdaşlarının elmetrik göstəricilərini təqdim edib, kadr potensialı və kadr hazırlığı, elm və təhsilin inteqrasiyasının gücləndirilməsi, elmin populyarlaşdırılması istiqamətində atılan addımlar, bölmənin elmi jurnalları, beynəlxalq əməkdaşlıq və təltiflər, Vikipediya Virtual Ensiklopediyasında, eləcə də AMEA-nın müəssisələrinin saytlarının və sosial şə-

bəke hesablarının fəaliyyəti barədə məlumatları diqqətə çatdırıb.

Müzakirələrdən sonra AMEA-nın Rəyasət Heyətinin qərarı ilə Humanitar Elmlər Bölməsinin 2023-cü il üzrə elmi və elmi-təşkilati fəaliyyəti haqqında hesabatı məqbul hesab edilib, əldə olunmuş mühüm nəticələrin AMEA-nın illik hesabatına daxil edilməsi qərarı alınıb. Bölmə üzrə elmi müəssisələrin rəhbərlərinə Rəyasət Heyəti tərəfindən həyata keçirilən islahatlara uyğun olaraq strukturun optimallaşdırılması, beynəlxalq əlaqələrin inkişafı, elektron elmin inkişafı, gənclərin dəstəklənməsi, tədqiqatların prioritetlərinin dünyanın müasir çağırışlarına və ölkənin sosial-iqtisadi inkişaf tendensiyalarına uyğunlaşdırılması istiqamətində tədbirlərin davam etdirilməsi tapşırılıb.

AMEA-nın Naxçıvan Bölməsinin 2023-cü il üzrə elmi və elmi-təşkilati fəaliyyəti haqqında hesabatı isə **Naxçıvan Bölməsinin sədri akademik İsmayıl Hacıyev** təqdim edib. Qeyd olunub ki, AMEA-nın Naxçıvan Bölməsində elmi-tədqiqat işləri 1 akademik, 3 AMEA-nın müxbir üzvü, 3 elmlər doktoru, 19 fəlsəfə doktoru, 8 dissertant olmaqla 34 elmi işi tərəfindən aparılıb. 3 istiqamət, 3 problemi əhatə edən 3 mövzu üzrə 17 iş 34 mərhələdə yerinə yetirilib, 2 mühüm nəticə əldə olunub.

İl ərzində Naxçıvan Bölməsində 1 respublika konfransı, 30 bölmə səviyyəli elmi konfrans və tədbir, 12 kitab və monoqrafiyanın təqdimatı, habelə institutla-

rın Elmi Şuralarında 18 iclas, tədqiqatlarla dair 17 seminar keçirilib.

2023-cü ildə bölmənin 34 elmi əməkdaşının 12 monoqrafiyası, 8 kitabı, 1 metodik vəsaiti, 188 elmi məqaləsi, 93 konfrans materialı və 5 tezisi olmaqla 307 elmi əsər nəşr edilib. Əsərlərdən 48-i xaricdə nəşr olunub, 190-ı beynəlxalq kodlu nüfuzlu elmi jurnallarda çapdan çıxıb. Məqalələrdən 3-ü Scopus bazasında olmaqla, 8-i impakt faktorlu jurnalda dərc olunub. Hesabat dövründə bölmə əməkdaşlarının əsərlərinə 733 istinad qeydə alınıb.

Ümummilli Lider Heydər Əliyevin 100 illiyi münasibətilə "Taleyi və sənəti" seriyası üzrə "Heydər Əliyev: həyatı və siyasi fəaliyyəti" adlı məqalələr toplusu, "Heydər Əliyev ideyaları və müasir dövr" respublika elmi konfransının ikicildlik materialları və "Naxçıvan: tarixi, mədəniyyəti, təbii sərvətləri və müasir inkişafı" beynəlxalq konfransının materialları çap edilib.

Bundan əlavə, 2023-cü ildə beynəlxalq əməkdaşlıq məsələsi diqqətdə saxlanılıb, bölmə alimləri ABŞ, Polşa, Türkiyə, Rusiya və s. ölkələrin elm, təhsil müəssisələri və alimləri ilə sıx elmi əlaqələrdə olub, səmərəli əməkdaşlıq ediblər. Azərbaycan-ABŞ arxeoloji ekspedisiyası uğurla davam edib, həm beynəlxalq, həm də yerli arxeoloji ekspedisiyalar nəticəsində yeni materiallar əldə olunub.

Müzakirələrdən sonra AMEA-nın Rəyasət Heyətinin qərarı ilə Naxçıvan Bölməsinin 2023-cü il üzrə elmi və elmi-təşkilati fəaliyyəti haqqında hesabatı məqbul hesab edilib, əldə olunmuş mühüm nəticələrin AMEA-nın illik hesabatına daxil edilməsi qərarı alınıb və bölməyə müvafiq tapşırıqlar verilib.

İclasda aparılan müzakirələrdə **akademik Arif Həşimov**, **AMEA-nın müxbir üzvü Fərid Əliyev** və başqaları çıxış edərək əldə olunan mühüm nəticələrlə bağlı fikirlərini bildirib.

Sonda çıxış edən akademik İsa Həbibbəyli bölmələrin 2023-cü il üzrə fəaliyyətini yüksək qiymətləndirib, onların qarşısında duran vəzifələri diqqətə çatdırıb və müvafiq tapşırıqlarını verib.

2023-cü il üzrə hesabatları təqdim olunub

AMEA-nın Yer Elmləri Bölməsi və Şəki Regional Elmi Mərkəzi

AMEA-nın Rəyasət Heyətinin Yer Elmləri Bölməsinin (YEB) və Şəki Regional Elmi Mərkəzinin (Şəki REM) 2023-cü il üzrə illik hesabatlarının müzakirəsinə həsr olunmuş iclası keçirilib.

Tədbirdə AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli, Rəyasət Heyətinin üzvləri, Rəyasət Heyəti aparatının şöbə müdirləri, bölmənin üzvləri, bölmənin elmi müəssisələrin direktorları, direktor müavinləri, elmi katibləri, həmçinin əldə edilmiş mühüm elmi nəticələrin müəllifləri, şöbə müdirləri, gənc alim və mütəxəssislər, sahibkarlar və aidiyyəti şəxslər iştirak ediblər.

Əvvəlcə YEB-də və Şəki REM-də 2023-cü il ərzində əldə olunan nailiyyətləri, nəşr olunan elmi əsər və kitabları əks etdirən sərgiyə baxış olub.

İclası giriş sözü ilə AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli açaraq tədbirin gündəliyi barədə məlumat verib.

Akademik İsa Həbibbəyli AMEA bölmələrinin hesabat iclaslarının Rəyasət Heyətinin Böyük akt zalında keçirilməsinin bölmələrdə əldə olunan yüksək elmi nailiyyətlərin geniş ictimaiyyətə çatdırılması baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb etdiyini vurğulayıb.

O, 2023-cü il ərzində ölkə başçısının müvafiq Sərəncamlarından irəli gələn vəzifələrin və dövlət proqramlarının icrası istiqamətində Akademiyanın bölmələrinə daxil olan institut və təşkilatlar qarşısında qoyulmuş məsələlərin tam şəkildə yerinə yetirildiyini diqqətə çatdırıb. AMEA rəhbəri, həmçinin "Heydər Əliyev İli" nə təhvil olaraq AMEA bölmələri, o cümlədən Yer Elmləri Bölməsinin də iştirakı ilə Ulu Öndərin zəngin həyatını və fəaliyyətini əks etdirən 50-yə yaxın fundamental monoqrafik əsərin işıq üzü gördüyünü bildirib.

Azərbaycan Respublikasında 2024-cü ilin "Yaşıl dünya naminə həmrəylik ili" elan edilməsi haqqında Sərəncamın icrasından irəli gələn vəzifələr haqqında AMEA Rəyasət Heyətinin 9 yanvar 2024-cü il tarixli qərarı barədə danışan akademik İsa Həbibbəyli AMEA-nın elmi bölmələri tərəfindən Sərəncamın icrası ilə bağlı Akademiyanın Tədbirlər planının hazırlanması üçün müvafiq təkliflərin Rəyasət Heyətinə təqdim edildiyini və bu təkliflər əsasında AMEA-nın Tədbirlər planının layihəsinin hazırlandığını qeyd edib.

İclasda AMEA Rəyasət Heyəti tərəfindən "Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin "Azərbaycan Respublikasında 2024-cü ilin "Yaşıl dünya naminə həmrəylik ili" elan edilməsi haqqında" 25 dekabr 2023-cü il tarixli Sərəncamının icrası ilə bağlı AMEA-nın Tədbirlər planı" təsdiq edilib.

Akademik İsa Həbibbəyli BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyası - COP29 kimi mötəbər tədbirin 2024-cü ildə ölkəmizdə keçirilməsinə dair qərarın qəbul edilməsinin dünya liderləri sırasında xüsusi mövqeyə malik olan Prezident İlham Əliyevə göstərilən siyasi dəstəyini, Azərbaycanın beynəlxalq arenada malik olduğunu hörmət və nüfuzunu göstərəcəsi olduğunu bildirib. Bu mötəbər tədbirin ölkəmizdə baş tutmasının Azərbaycan elmi ictimaiyyəti qarşısında da mühüm vəzifələr qoyduğunu söyləyən AMEA prezidenti COP29-un alimlərimizin dünya alimləri ilə sıx əlaqələr qurmağa, yeni layihələrə iştirak etməyə imkan verən əhəmiyyətli tədbirlərdən olduğuna diqqət çəkib.

AMEA rəhbəri ötən il Akademiya ilə bağlı qəbul olunmuş dövlət əhəmiyyətli sənədlər haqqında çıxış edərək, bu sənədlər arasında "Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Nizamnaməsinin təsdiq edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 3 noyabr 2023-cü il tarixli Fərmanını, "Azərbaycan Respublikasında elmi ekspedisiyaların təşkili və aparılması Qaydaları"nda dəyişiklik edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2016-cı il 2 avqust tarixli Qərarını xüsusi qeyd edib. O, həmçinin Nazirlər Kabinetinin "Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının A.A. Bakıxanov adına Tarix İnstitutunun, Arxeologiya, Etnoqrafiya və Antropologiya İnstitutunun adlarının dəyişdirilməsi və Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2022-ci il 30 sentyabr tarixli Qərarı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının strukturu"nda dəyişiklik edilməsi haqqında" Qərarının icrasından irəli gələn məsələlər barədə məlumat verib. Akademik İsa Həbibbəyli Nazirlər Kabinetinin müvafiq qərarı ilə AMEA-nın A.A. Bakıxanov adına Tarix İnstitutunun və Arxeologiya, Etnoqrafiya və Antropologiya İnstitutunun bazasında müvafiq olaraq Abbasqulu Ağa Bakıxanov adına Tarix və Etnologiya İnstitutu, eləcə də Arxeologiya və Antropologiya İnstitutunun yaradıldığını diqqətə çatdırıb.

Qarabağa Böyük Qayıdışla bağlı AMEA-nın qarşısında duran vəzifələrdən bəhs edən akademik İsa Həbibbəyli Azərbaycan Respublikası Prezidenti, Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi altında ikinci Qarabağ müharibəsində Azərbaycanın tam qələbəsi və Ermənistanın kapitulyasiyası ilə əlamətdar olan Böyük Zəfərin ölkəmiz tarixində yeni bir dövr açdığını vurğulayıb. Qeyd edib ki, 19-20 sentyabr 2023-cü il tarixində həyata keçirilən anti-terror əməliyyatı ilə Azərbaycanın ərazi bütövlüyü tam şəkildə bərpa olunub.

Bu müharibə və anti-terror əməliyyatını nəinki Azərbaycanın, eləcə də dünya hərbi tarixinin nadir hadisəsi kimi qiymətləndirən akademik İsa Həbibbəyli əlavə edib ki, 44 günlük müharibə, ondan sonrakı lokal hərbi və anti-terror əməliyyatlarının müasir dövrdə hərbi strategiya və taktikanın hazırlanması və tətbiqi prosesində istifadə edilməsi, nüfuzlu hərbi akademiya və mərkəzlərdə tətbiq edilməsi təsadüfi deyil.

"44 günlük Vətən müharibəsində qazanılan Qələbədən sonra işğaldan azad edilmiş ərazilərdə böyük quruculuq və yenidənqurma ilə Böyük Qayıdış epopeyasının da əsası qoyulmuşdur", - deyən AMEA rəhbəri həm Böyük Zəfər, həm də Böyük Qayıdışın vahid tarixi prosesin tərkib hissəsi olub, bir-biri ilə

sıx bağlı olduğunu vurğulayıb. Bildirib ki, İkinci Qarabağ müharibəsi və Böyük Qayıdış Azərbaycanın hərbi tarixinə yenidən nəzər salınması və müasir çağırışlar əsasında yenidən öyrənilməsinə də zəruri etmişdir.

Akademik İsa Həbibbəyli müasir dövrün çağırışlarını nəzərə alaraq Abbasqulu Ağa Bakıxanov adına Tarix və Etnologiya İnstitutunda Qarabağ müharibəsinin tarixi və Böyük Qayıdış hərəkatı şöbəsinin yaradılması zərurətini meydana çıxardığını söyləyib. O, Akademiya Qarabağ müharibəsinin tarixi və Böyük Qayıdış hərəkatı şöbəsinin yaradılmasını Qarabağa Böyük Qayıdışla bağlı görülən işlərə elmin dəstəyini ifadə edən əhəmiyyətli bir addım kimi qiymətləndirib.

Sonra AMEA-nın Yer Elmləri Bölməsinin Elmi Şurasının sədr müavini akademik Fəxrəddin Qədirov bölmənin 2023-cü il üzrə elmi və elmi-təşkilati fəaliyyəti haqqında hesabatını təqdim edib. Bildirib ki, ötən il bölmənin müəssisələrində aparılan tədqiqatlar əsasən, "Azərbaycan 2030: sosial-iqtisadi inkişafa dair Milli Prioritetlər", "Azərbaycan Respublikasının 2022-2026-cı illərdə sosial-iqtisadi inkişaf Strategiyası", "Azərbaycan Respublikasının işğaldan azad edilmiş ərazilərinə Böyük Qayıdışa dair I Dövlət Proqramı", "Yerin təknin geoloji öyrənilməsinə və mineral xammal bazasından səmərəli istifadəyə dair 2020-2024-cü illər üçün Dövlət Proqramı", AMEA Ümumi Yığıncağının və Rəyasət Heyətinin aidiyyəti qərarlarının icrasına istiqamətlənib.

Akademik Fəxrəddin Qədirov qeyd edib ki, 2023-cü ildə AMEA-nın Yer Elmləri Bölməsinin əhatə dairəsində olan elmi müəssisələrdə 14 problemlə əhatə edən 43 mövzu, 47 elmi tədqiqat işi, 26 mərhələ üzrə elmi tədqiqat işi yerinə yetirilmiş, 18 mərhələ, 13 elmi-tədqiqat işi başa çatdırılmışdır. Hesabat ilində YEB-in əhatə dairəsində olan elmi müəssisədə 1 tətbiqi işi tamamlanmış, 1 patent alınmış, təsərrüfat müqaviləsi əsasında 139 elmi-tətbiqi iş yerinə yetirilmişdir.

Bölmənin elmi müəssisələrinin nəşr fəaliyyəti barədə məlumat verən akademik Fəxrəddin Qədirov hesabat ilində Yer Elmləri Bölməsinin əhatə dairəsində olan elmi müəssisələrdə 7 monoqrafiya, 12 kitab və 20 dərslik, 268 məqalə (108-i xaricdə), 185 tezis (51-i xaricdə) nəşr edildiyini, onlardan 76-nın "Web of Science" və "Scopus" bazasında olan impact faktorlu jurnallarda işıq üzü gördüyünü diqqətə çatdırıb.

"Heydər Əliyev İli" çərçivəsində görülmüş işləri diqqətə çatdıran məruzəçi

bildirib ki, AMEA-nın Yer Elmləri Bölməsinin əhatə dairəsində olan elmi müəssisələrdə onlarla elmi konfrans, seminar, görüş və digər tədbirlər keçirilmiş, alimlərin Heydər Əliyevə həsr edilmiş kitabları, məqalələri və müsahibələri dərc edilmişdir.

O, həmçinin bölmə əməkdaşlarının elmi göstəricilərini təqdim edib, kadr potensialı və kadr hazırlığı, elm və təhsilin inteqrasiyasının gücləndirilməsi, elmin populyarlaşdırılması istiqamətində atılan addımlar, bölmənin elmi jurnalları, beynəlxalq əməkdaşlıq, qrantlar və təltiflər elektron elmin vəziyyəti, Vikipediya Virtual Ensiklopediyasında, eləcə də AMEA-nın müəssisələrinin saytlarının və sosial şəbəkə hesablarının fəaliyyəti barədə məlumatları diqqətə çatdırıb.

Daha sonra Şəki REM-in 2023-cü il üzrə elmi və elmi-təşkilati fəaliyyəti haqqında hesabatı dinlənilib. Hesabatı Şəki REM-in baş direktoru, fizika üzrə fəlsəfə doktoru Yusif Şükürü təqdim edərək bildirib ki, Şəki REM tərəfindən 2023-cü ildə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərman və sərəncamları, Nazirlər Kabinetinin və AMEA Rəyasət Heyətinin qərarları, AMEA prezidentinin sərəncamları əsas götürülərək, habelə dövlət proqramlarının icrasından irəli gələn işlər yerinə yetirilmişdir.

Məruzəçi hesabat ilində Şəki REM-də 7 yeni prioritet istiqamətdə, 8 şöbədə və 8 mövzu üzrə elmi-tədqiqat işlərinin yerinə yetirildiyini, 4 kitabın, 53 məqalə və 28 tezis nəşr olunduğunu bildirib. O, tədqiqatın əsasən təbii fəlakətlərin və texnogen sferadakı baş verə biləcək təhlükələrin proqnozlaşdırılması və operativ məlumatlandırılması, regionlar üzrə ekosistemə dair tədqiqatların aparılması, ekoturizm potensialından səmərəli istifadənin yollarının müəyyənləşdirilməsi, ətraf mühitin mühafizəsi və təbii ehtiyatların, o cümlədən bioloji müxtəlifliyin tədqiqi və səmərəli istifadəsi, regionlarda yabani bitkilərin genetik ehtiyatlarının təbii areallarında tədqiqi, mühafizəsi, bərpası, çoxaldılması, reintroduksiyası və səmərəli istifadəsi üzrə fəaliyyətin həyata keçirilməsi, Azərbaycan Respublikasının şimal-qərb bölgəsinin tarixinin milli-mənəvi irsinin öyrənilməsi, "Azərbaycançılıq" ideologiyasına aid məsələlərin işlənilməsi, Azərbaycanın insan, heyvan və bitki genofondunda tədqiqi, genetik kolleksiyalarının və məlumat bazalarının yaradılması istiqamətləri üzrə aparıldığını qeyd edib.

Yusif Şükürü, həmçinin bölmənin kadr potensialı və kadr hazırlığı, elm və təhsilin inteqrasiyasının gücləndirilməsi, beynəlxalq əməkdaşlıq, təltiflər, elek-

tron elmin vəziyyəti barədə məlumatları diqqətə çatdırıb.

Müzakirələrdən sonra AMEA Rəyasət Heyətinin qərarı ilə Yer Elmləri Bölməsinin və Şəki REM-in 2023-cü ildəki elmi və elmi-təşkilati fəaliyyəti haqqında hesabatları təsdiq edilib, əldə olunmuş mühüm nəticələrin AMEA-nın illik hesabatına daxil edilməsi qərara alınıb.

İclasda aparılan müzakirələrdə Elm və Təhsil Nazirliyinin (ETN) Geologiya və Geofizika İnstitutunun direktoru akademik Akif Əlizadə, Respublika Seysmoloji Xidmət Mərkəzinin direktoru AMEA-nın müxbir üzvü Qurban Yetirmişli, Geologiya və Geofizika İnstitutunun Palçıq vulkanizmi şöbəsinin aparıcı elmi işçisi yer elmləri üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Orxan Abbasov, ETN akademik H.Əliyev adına Coğrafiya İnstitutunun direktoru coğrafiya elmləri doktoru Zakir Eminov, həmin institutun Xəzər dənizi üzrə mütəxəssisi c.ü.f.d. Elnur Səfərov, sahibkar Mehman Tağıyev və başqaları çıxış edərək əldə olunan mühüm nəticələrlə bağlı fikirlərini bildiriblər. Çıxış edənər Azərbaycanca elm və təhsilin inteqrasiyası, elm və istehsalatın əlaqələndirilməsi istiqamətində görülən işlərdən, Azərbaycan Respublikasında 2024-cü ilin "Yaşıl dünya naminə həmrəylik ili" elan edilməsi haqqında Sərəncamın önəmindən, eləcə də BMT-nin İqlim Dəyişikliyi üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyası - COP 29-un ölkəmizdə keçirilməsinin əhəmiyyətindən bəhs ediblər, geniş-profilili elmi istiqamət olan ekogeo ilə bağlı, Xəzər dənizinin şelf zonası, həmçinin dərinliyin geodinamikası məsələləri ilə bağlı dövlət proqramlarının hazırlanması, müştərək elmi tədqiqatların aparılması ilə bağlı təkliflərini səsləndiriblər.

Daha sonra çıxış edən akademik İsa Həbibbəyli YEB-in və Şəki REM-in 2023-cü il üzrə fəaliyyətini yüksək qiymətləndirib, onların qarşısında duran vəzifələri diqqətə çatdırıb. AMEA rəhbəri gənc alimlərin elmə cəlb olunması, gənc elmlər doktorlarının sayının artırılması, elmə istehsalatın inteqrasiyasının təşkili, elm sahələri arasında əlaqələrin genişləndirilməsi, o cümlədən kollektiv fundamental elmi tədqiqatların aparılması istiqamətində müvafiq tapşırıqları verib.

İclasda, həmçinin AMEA-nın müxbir üzvü Sürxay Əkbərovun 70 və AMEA-nın müxbir üzvü Vəli Hüseynovun 60 illik yubileyinin Akademiyada keçirilməsinə dair qərarlar qəbul edilib.

AMEA Rəyasət Heyətinin iclaslarında Elmi bölmələrin 2023-cü il üzrə hesabatları təqdim olunub

AMEA-nın İctimai Elmlər Bölməsi və Gəncə Bölməsi

AMEA-nın Rəyasət Heyətinin İctimai Elmlər Bölməsinin (İEB) və Gəncə Bölməsinin 2023-cü il üzrə illik hesabatlarının müzakirəsinə həsr olunmuş iclası keçirilib.

Tədbirdə AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli, Rəyasət Heyətinin üzvləri, Rəyasət Heyəti aparatının şöbə müdirləri, bölmənin üzvləri, bölmənin elmi müəssisələrin direktorları, direktor müavinləri, elmi katibləri, həmçinin əldə edilmiş mühüm elmi nəticələrin müəllifləri, şöbə müdirləri, gənc alim və mütəxəssisləri və aidiyyəti şəxslər iştirak ediblər.

Əvvəlcə bölmələrin 2023-cü il üzrə əldə etdiyi nailiyyətləri, nəşr olunan elmi əsər və kitabları əks etdirən sergiyə baxış olub.

Iclası giriş sözü ilə akademik İsa Həbibbəyli açaraq tədbirin gündəliyi barədə məlumat verib.

Ölkəmizin inkişafında Azərbaycan alimlərinin də özünəməxsus payı olduğunu bildiren akademik İsa Həbibbəyli qeyd edib ki, "Heydər Əliyev İli"ndə alimlərimiz olduqca məhsuldar çalışıb, Ulu Öndərin zəngin həyatını və fəaliyyətini əks etdirən 50-yə yaxın (46-sı Humanitar və İctimai Elmlər bölməsinin əməkdaşları tərəfindən) fundamental monoqrafik əsər ərsəyə gətirib.

Cari ildə İctimai Elmlər Bölməsinin müəssisələrində müasir dünya elminin çağırışları işığında aparılan struktur islahatları barədə məlumat verən akademik İsa Həbibbəyli daxili imkanlar hesabına AMEA-nın Arxeologiya, Etnoqrafiya və Antropologiya İnstitutunun bazasında AMEA-nın Arxeologiya və Antropologiya İnstitutunun, AMEA-nın

A.A.Bakixanov adına Tarix İnstitutunun bazasında isə AMEA-nın A.A.Bakixanov adına Tarix və Etnologiya İnstitutunun yaradıldığını diqqətə çatdırıb. AMEA rəhbəri bu qərarın elmi tədqiqat işlərinin daha çevik şəkildə aparılmasına təkan verəcəyini söyləyib, həmçinin epiqrafika, numizmatika və qədim dillər sahəsində gənc kadrların hazırlanması və onların diqqətdə saxlanması barədə müvafiq tapşırıqlarını verib.

Daha sonra iclasda AMEA-nın vitse-prezidenti v.i.e., İctimai Elmlər Bölməsinin Elmi Şurasının sədri akademik Gövhər Baxşəliyeva bölmənin 2023-cü il üzrə elmi və elmi-təşkilati fəaliyyəti haqqında hesabatı təqdim edib. Diqqətə çatdırıb ki, ötən il bölmənin müəssisələrində aparılan tədqiqatlara əsasən, "Azərbaycan Respublikasının işğaldan azad edilmiş ərazilərinə Böyük Qayıdışa dair I Dövlət Proqramı"na, eləcə də "Azərbaycan Respublikasında 2023-cü ilin "Heydər Əliyev İli" elan edilməsi haqqında", "Şuşa şəhərinin 2023-cü il üçün "Türk dünyasının mədəniyyət paytaxtı" elan edilməsi haqqında" dövlət başçısının sərəncamlarının icrasına istiqamətlənib.

Akademik qeyd edib ki, 2023-cü ildə İEB-in elmi müəssisələrində 26 problemə aid 76 mövzuya dair 308 tədqiqat işi, 91 mərhələ aparılıb, 17 mövzu, 222 iş, 91 mərhələ tamamlanıb. 2023-cü ilin hesabat ilində elmi tədqiqat müəssisələrinin əməkdaşları tərəfindən aparılan 40-dan çox elmi iş Qarabağa, Şuşaya həsr olunub.

Bölmənin elmi müəssisələrinin nəşr fəaliyyəti barədə məlumat verən akademik Gövhər Baxşəliyeva bildirib ki, 2023-cü ildə bölmə üzrə 1927 əsər

nəşr olunub. Bunlardan 87-si kitab (4-ü xaricdə), 58-i monoqrafiya (6-sı xaricdə) 1277-si məqalə (321-i xaricdə), 503-ü tezis (169-u xaricdə), 14-ü dərslik və dərs vəsaitidir. Bölmə üzrə 47 məqalə isə impakt faktorlu jurnalda dərc olunub, alimlərin əsərlərinə 408 istinad edilib.

"Heydər Əliyev İli" çərçivəsində görülmüş işləri diqqətə çatdıran məruzəçi vurğulayıb ki, bölmənin müəssisələrində 40-dan artıq tədbir - 7 beynəlxalq konfrans, 12 respublika elmi konfransı, 8 dəyirmi masa (onlardan 1-i beynəlxalq), 4 elmi sessiya, 8 elmi seminar keçirilib, 26 kitab və jurnal - "Heydər Əliyev və Azərbaycan SSR-nin ərazi bütövlüyü məsələsi", "Heydər Əliyev - 100: Azərbaycanda arxeologiya etnoqrafiya və antropologiya elmlərinin prioritet məsələləri", "Heydər Əliyev və türk dünyası", "Heydər Əliyevin siyasi irsi və azərbaycançılıq", "Heydər Əliyev və Qafqaz problemləri" və s. adlı kitablar ərsəyə gətirilib.

Məruzəçi, həmçinin dövlət başçısının "Akademik Zərifə Əliyevanın 100 illik yubileyinin qeyd edilməsi haqqında", "Akademik Ziya Bünyadovun 100 illik yubileyinin qeyd edilməsi haqqında", "Şuşa şəhərinin 2023-cü il üçün "Türk dünyasının mədəniyyət paytaxtı" elan edilməsi ilə bağlı tədbirlər haqqında", "Azərbaycan Respublikasının işğaldan azad edilmiş ərazilərinə Böyük Qayıdışa dair I Dövlət Proqramı"nın təsdiq edilməsi haqqında, "Azərbaycan 2030: sosial-iqtisadi inkişaf dair Milli Prioritetlər" sərəncamları çərçivəsində görülmüş işləri diqqətə çatdırıb.

Akademik Gövhər Baxşəliyeva, həmçinin bölmə əməkdaşlarının elm-

metrik göstəricilərini təqdim edib, kadr potensialı və kadr hazırlığı, elm və təhsilin inteqrasiyasının gücləndirilməsi, elmin populyarlaşdırılması istiqamətində atılan addımlar, bölmənin elmi jurnalları, beynəlxalq əməkdaşlıq, qrantlar və təltiflər elektron elmin vəziyyəti, Vikipediya Virtual Ensiklopediyasında, eləcə də AMEA-nın müəssisələrinin saytlarının və sosial şəbəkə hesablarının fəaliyyəti barədə məlumatları diqqətə çatdırıb.

Müzakirələrdən sonra AMEA-nın Rəyasət Heyətinin qərarı ilə İctimai Elmlər Bölməsinin 2023-cü il üzrə elmi və elmi-təşkilati fəaliyyəti haqqında hesabatı məqbul hesab edilib, əldə olunmuş mühüm nəticələrin AMEA-nın illik hesabatına daxil edilməsi qərara alınıb.

AMEA-nın Gəncə Bölməsinin 2023-cü il üzrə elmi və elmi-təşkilati fəaliyyəti haqqında hesabatı isə bölmənin sədri akademik Fuad Əliyev təqdim edib. Akademik qeyd edib ki, hesabat ilində bölmənin müəssisələri "Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının 2020-2025-ci illər üçün inkişaf proqramı" və "Azərbaycan Respublikasında 2023-cü ilin "Heydər Əliyev İli" elan edilməsi haqqında" ölkə Prezidentinin Sərəncamı əsasında fəaliyyət göstərirlər.

Hesabat ilində bölmənin elmi müəssisələrində Rəyasət Heyəti tərəfindən təsdiq edilmiş plana əsasən 12 problemə əhatə edən 17 mövzu, 19 iş, 14 mərhələ üzrə tədqiqatların aparıldığını, 1 mövzu, 12 iş və 14 mərhələnin tamamlandığını, 3 mühüm nəticənin alındığını söyləyib.

Əsasən tədqiqatların Qərb bölgəsinin sənaye tullantılarının pasportlaşdırılması, Qarabağın su, torpaq və hava

ehtiyatlarının ekoloji tədqiqi, Qərb bölgəsinin bitki örtüyü dinamikasının araşdırılması, Nizami Gəncəvinin həyat və yaradıcılığının tədqiqi, Azərbaycan dilinin inkişaf tarixi, Azərbaycan folkloru, Azərbaycan ədəbiyyatı tarixi və onun inkişaf mərhələləri, Qərb bölgəsinin tarixi, Qərb bölgəsinin arxeoloji və etnoqrafik abidələrinin tədqiqi və s. istiqamətlərdə aparıldığını vurğulayıb.

Qərb bölgəsinin bitki ehtiyatları və aqrosənaye tullantılarının araşdırılması, onlardan triqliserid və efir yağlarının alınması, Qərb regionunun su ehtiyatlarının ekoloji göstəricilərinin tədqiqi kimi mühüm nəticələrin alındığını, Ulu Öndər Heydər Əliyevin 100 illik yubileyinə həsr edilmiş "Heydər Əliyev və Gəncə"

monoqrafiyası, cənab İlham Əliyevin Azərbaycan Respublikasının Prezidenti seçilməsinin 20-ci ildönümü münasibətilə "İlham Əliyevin Gəncə şəhərinə səfərləri" adlı monoqrafiya və "Ata vəsiyyəti" kimi sanballı əsərlərin hazırlandığını diqqətə çatdırıb.

Akademik Fuad Əliyev, həmçinin bölmənin kadr potensialı və kadr hazırlığı, elm və təhsilin inteqrasiyasının gücləndirilməsi, beynəlxalq əməkdaşlıq, təltiflər, elektron elmin vəziyyəti barədə məlumatları diqqətə çatdırıb.

Müzakirələrdən sonra AMEA-nın Rəyasət Heyətinin qərarı ilə Gəncə Bölməsinin 2023-cü il üzrə elmi və elmi-təşkilati fəaliyyəti haqqında hesabatı məqbul hesab edilib, əldə olunmuş mühüm nəticələrin AMEA-nın illik hesabatına daxil edilməsi qərara alınıb.

Iclasda aparılan müzakirələrdə akademik Rasim Əliquliyev, AMEA-nın müxbir üzvləri Musa Qasımlı, Qorxmaz İmanov, tarix üzrə fəlsəfə doktoru Fərhad Quliyev, gənc mütəxəssis Ceyran Hüseynli və başqaları çıxış edərək əldə olunan mühüm nəticələrlə bağlı fikirlərini bildirdilər.

Daha sonra çıxış edən akademik İsa Həbibbəyli bölmələrin 2023-cü il üzrə fəaliyyətini yüksək qiymətləndirib, onların qarşısında duran vəzifələri diqqətə çatdırıb və müvafiq tapşırıqlarını verib.

Iclasda, həmçinin "Azərbaycan Respublikası Prezidentinin "Məhəmməd Əmin Rəsulzadənin 140 illiyinin qeyd edilməsi haqqında" 30 dekabr 2023-cü il tarixli Sərəncamının icrası ilə bağlı AMEA-nın Tədbirlər planı" haqqında qərar qəbul olunub.

"Vikipediya"nın Azərbaycan dili bölməsində keyfiyyət 43-ə yüksəlib

"Vikipediya"nın Azərbaycan dili bölməsində dərinlik (keyfiyyət) 42-dən 43-ə yüksəlib.

Bunu AMEA-nın Rəyasət Heyəti Aparatının "Elektron Akademiya" şöbəsinin baş mütəxəssisi, "Vikipediya" üzrə mütəxəssis, diaspor üzrə araşdırmaçı-ekspert Elnur Eltürk deyib.

"Səkkiz ildən çoxdur ölkəmizdə "Vikipediya"nın inkişafı istiqamətində çalışan bir şəxs kimi deyə bilərəm ki, uğurlu göstərici mənə çox sevindirir. Bir zamanlar göstərici çox aşağı idi. Şübhəsiz ki, bu uğurlu göstəricinin arxasında Azərbaycan "Vikipediya" icmasının birgə zəhməti və fədakarlığı dayanır. Hər bir könüllü, idarəçi zəngin platformada öz

töhfəsini verməyə çalışır. Bu gün "Vikipediya"nın Azərbaycan dili bölməsində keyfiyyətli, məzmunlu, istinadlarla zəngin məqalələr

yaradılır və zənginləşdirilir. Düzdür, mən də "Vikipediya"da məqalələrin silinməsinin tərəfdarı deyiləm və daha çox mübahisə yaranan məqalələrin etibarlı istinadlarla zənginləşdirilməsini dəstəkləyirəm. Ancaq buna baxmayaraq, ortada real nəticə var. Hazırda "Vikipediya"nın Azərbaycan dili bölməsində inkişafı müşahidə edirik. Bu inkişaf isə doğma dilimizdə məlumat bazasının zənginləşməsinə xidmət edir. "Vikipediya" ciddi platformadır. Orada fəal olmağımız milli maraqlar nöqtəyi-nəzərindən də vacibdir, - deyər Elnur Eltürk qeyd edib.

O, ötən ilin dekabr ayı ərzində "Vikipediya"nın Azərbaycan dilində olan səhifələrinə 37 milyon dəfə baxış oduğunu bildirib: "Son bir il

ərzində isə bu rəqəm 358 milyondur. Bu statistika bizi daha yaxşı çalışmağa, uğurlu nəticələr əldə etməyə sövq edir".

Qeyd edək ki, bir neçə ildir Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının (AMEA) institutlarının əməkdaşları üçün könüllü olaraq "Vikipediya" təlimləri keçirilir. Təlimlərin keçirilməsində məqsəd AMEA-nın elmi müəssisə və təşkilatlarında könüllü "Vikipediya" qruplarının formalaşdırılmasıdır. Son bir ildə isə AMEA Rəyasət Heyəti aparatının "Elektron Akademiya" şöbəsinin təşkilatçılığı ilə Mərkəzi Elmi Kitabxanada "Vikipediya" təlimləri təşkil edilir. Könüllü qruplar "Vikipediya"nın Azərbaycan dili bölməsində məqalələrin yaradılmasına və zənginləşdirilməsinə öz töhfələrini verirlər.

Dövlət başçısının və müasir dünya elminin çağırışları işığında Akademiyada aparılan yeniləşmə prosesi hesabatlar vasitəsilə ictimaiyyətə təqdim edildi

AMEA Rəyasət Heyətinin iclası keçirilib

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası Rəyasət Heyətinin növbəti iclası keçirilib.

Tədbirdə AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli, Rəyasət Heyətinin üzvləri, Rəyasət Heyəti aparatının şöbə müdirləri və aidiyyəti şəxslər iştirak ediblər.

Iclas giriş sözü ilə akademik İsa Həbibbəyli açaraq tədbirin gündəliyi barədə məlumat verib.

Iclasda müzakirə edilən birinci məsələ AMEA-nın elmi bölmələrinin 2023-cü ilə dair hesabatlarının yekunları və qarşıda duran vəzifələr haqqında olub.

Məsələ ilə bağlı çıxış edən akademik İsa Həbibbəyli bildirdi ki, ilk dəfə olaraq elmi bölmələrin iclasları AMEA Rəyasət Heyətinin böyük zalında keçirildi və mühüm elmi nəticələr geniş ictimaiyyətə təqdim olundu və Akademiyada əldə edilən yeniliklər, nailiyyətlər, prioritetlər geniş formatda müzakirəyə çıxarıldı. Akademik İsa Həbibbəyli qeyd edib ki, bölmələrin hesabat iclaslarında AMEA alimlərindən əlavə, kənar təşkilatların, nazirliklərin, ali təhsil müəssisələrinin nümayəndələrinin də aktiv iştirakı, öz hesabatlarını təqdim etməsi, sahibkarların da iclaslara qatılması elmi-təşkilati baxımından mühüm hadisəyə çevrildi və il ərzində əldə olunmuş mühüm elmi nəticələrin cəmiyyətə çatdırılması baxımından önəmli oldu.

"Dövlət başçısının və müasir dünya elminin çağırışları işığında Akademiyada aparılan yeniləşmə prosesi hesabatlar vasitəsilə ictimaiyyətə təqdim edildi. Hesabatlar Azərbaycan cəmiyyətində Akademiyanın nüfuzunun qalxdığını, elmimizin öz inkişafını uğurla davam etdirdiyini göstərdi", - deyərək akademik İsa Həbibbəyli vurğulayıb.

Həmçinin qeyd edib ki, bu il AMEA-ya dövlət başçısının "Naxçıvan Muxtar Respublikasının 100 illik yubileyinin qeyd edilməsi haqqında" və "Məhəmməd Əmin Rəsulzadənin 140 illiyinin qeyd edilməsi haqqında" sərəncamlarından irəli gələrək müvafiq tapşırıqlar verilib.

AMEA prezidenti, o cümlədən hesabat iclaslarının, sərgilərin yüksək səviyyədə təşkil və bir-birindən fərqli formatda hesabatların uğurlu təqdimatı üçün bölmələrin sədrinə təşəkkürünü bildirib.

Akademik İsa Həbibbəyli 2023-cü ildə əldə olunan uğurların dövlətimizin Azərbaycan elminə olan qayğıkeş münasibətinin əməli nəticəsi olduğunu və ölkəmizin, cəmiyyətimizin inkişafı yolunda elmi fəaliyyətin bundan sonra da inamla və yüksək göstəricilərlə davam etdiriləcəyini söyləyib.

Sonra məsələ ilə bağlı akademiklər Rasim Əliquliyev, Dilqəm Tağıyev, İradə Hüseynova və Gövhər Baxşaliyevanın çıxışları dinlənib. Çıxışlarda hesabat iclaslarının intellektual dialoq formatında keçdiyi, Azərbaycan dövlətinin elm sahəsində prioritetləri ilə

bağlı əldə olunmuş nəticələrin, xüsusilə "Heydər Əliyev İli"nin nailiyyətlərinin ictimaiyyətə təqdim edildiyi, Akademiyanın bu proseslərin mərkəzində yer aldığı vurğulanıb.

Daha sonra AMEA-nın 2023-cü ildəki elmi və elmi-təşkilati fəaliyyəti ilə bağlı hesabatın müzakirəsini təmin etmək məqsədilə 29 fevral 2024-cü il tarixində AMEA-nın Ümumi Yığıncağının keçirilməsi qərara alınıb.

Iclasda, həmçinin 27 mart - "Elm Günü"ne hazırlıq haqqında müzakirələr aparılıb. Təqdim olunmuş Tədbirlər planının ilkin layihəsi ətrafında fikir mübadiləsi aparılıb və akademik İsa Həbibbəyli "Elm Günü"nün yüksək səviyyədə keçirilməsi ilə bağlı müvafiq tapşırıqları verib.

Iclasda müzakirə olunan növbəti məsələ Prezident İlham Əliyevin 28 avqust 2023-cü il tarixli Sərəncamı ilə təsdiq olunmuş "Azərbaycan Respublikasının informasiya təhlükəsizliyi və təhlükəsizliyə dair 2023-2027-ci illər üçün Strategiyası"nın həyata keçirilməsi ilə bağlı Tədbirlər Planının icrası ilə əlaqədar kriptografiya sahəsində elmi araşdırmaların əlaqələndirilməsi

məqsədi ilə komissiyanın yaradılması haqqında olub.

Məsələ ilə əlaqədar çıxış edən akademik Rasim Əliquliyev kriptografiya sahəsində ölkəmizdə elmi araşdırmaların aparılmadığını və multidisiplinar tədqiqatların genişləndirilməsinin vacib olduğunu bildirib.

AMEA-nın Rəyasət Heyəti tərəfindən AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəylinin sədrliyi ilə kriptografiya sahəsində elmi araşdırmaların əlaqələndirilməsi məqsədi ilə müvafiq komissiya yaradılıb.

Müzakirəyə çıxarılan növbəti məsələ AMEA-nın Abbasqulu Ağa Bakıxanov adına Tarix və Etnologiya İnstitutunda və AMEA-nın Arxeologiya və Antropologiya İnstitutunda direktor seçkilərinin keçirilməsi haqqında olub.

Akademik İsa Həbibbəyli bildirdi ki, AR Nazirlər Kabinetinin 19 yanvar 2024-cü il tarixli qərarı ilə AMEA-nın Abbasqulu Ağa Bakıxanov adına Tarix və Etnologiya İnstitutu və AMEA-nın Arxeologiya və Antropologiya İnstitutunun yeni adları təsdiqlənib. Qeyd edib ki, həmin qərarın 3-cü bəndinin icrasını təmin

etmək məqsədilə sözügedən institutların direktoru vəzifəsinə seçkilərin keçirilməsi zərurəti yaranıb.

Qeyd olunanları nəzərə alaraq, AMEA-nın Tarix və Etnologiya və Arxeologiya və Antropologiya institutlarında direktor vəzifəsinə seçkilərin keçirilməsi qərara alınıb.

Həmçinin AMEA-da 2 Fevral - Gənclər Günü'nün keçirilməsi haqqında məsələ də müzakirə olub. AMEA-nın Gənc Alim və Mütəxəssislər Şurasının sədri kimya üzrə fəlsəfə doktoru Elmır Babayev AMEA Rəyasət Heyətinin və şuranın birgə təşkilatçılığı ilə yanvar ayının 31-də təntənəli tədbirin keçiriləcəyini və 2023-cü il ərzində elmi fəaliyyətdə fərqlənən gənclərin təltif olunacağı barədə iclas iştirakçılarına məlumat verib.

Bundan əlavə, iclasda AMEA-nın təltiflərini əks etdirən sənədlərin nümunələrinin hazırlanması, AMEA-nın A.A.Bakıxanov adına Tarix və Etnologiya İnstitutunun dissertantı Mənzər Məmmədlinin öz ərizəsi əsasında dissertantura təhsilinə xitam verilməsi və AMEA-nın müşaviri akademik Yaqub Mahmudovun 85 illik yubileyi haqqında qərarlar qəbul olunub.

Məhəmməd Əmin Rəsulzadənin ədəbi-fəlsəfi irsi və müasirlik

Yanvarın 24-də AMEA-nın Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunda "Məhəmməd Əmin Rəsulzadənin ədəbi-fəlsəfi irsi və müasirlik" mövzusunda elmi sessiya keçirilib.

Əvvəlcə Məhəmməd Əmin Rəsulzadənin həyat və fəaliyyətini əks etdirən sergiyə baxış olub.

Tədbiri giriş sözü ilə açan AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli Azərbaycan Respublikası Prezidentinin "Məhəmməd Əmin Rəsulzadənin 140 illiyinin qeyd edilməsi haqqında" 30 dekabr 2023-cü il tarixli Sərəncamına uyğun olaraq ölkəmizin hər yerində, o cümlədən AMEA-da görkəmli ictimai-siyasi xadimlə bağlı silsilə tədbirlərin təşkil edildiyini bildirib. O, Ulu Öndər Heydər Əliyev və Prezident İlham Əliyev tərəfindən Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti və onun yaratdığı ilə bağlı bir sıra sərəncamların imzalandığını diqqətə çatdırıb.

AMEA rəhbəri qeyd edib ki, Məhəmməd Əmin Rəsulzadənin 140 illiyi münasibətilə Akademiyada müxtəlif konfranslar keçirilib, onun çoxcəhətli fəaliyyəti, mübarizəsi və ideyaları, ədəbi-filoloji irsi dərinlən öyrənilir, həmçinin alimlərimiz tarixi şəxsiyyətlə bağlı məqalələr nəşr etdirirlər. Akademik İsa Həbibbəyli AMEA üzrə Məhəmməd Əmin Rəsulzadəyə həsr edilən geniş konfransın yanvar ayının 29-da keçiriləcəyini diqqətə çatdırıb.

Məhəmməd Əmin Rəsulzadənin Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin banilərindən biri kimi XX əsrin əvvəllərində Azərbaycanda milli dövlətçilik quruculuğu prosesində yaxından iştirak etdiyini deyən akademik İsa Həbibbəyli onun Azərbaycan dövlətinə, azərbaycançılıq ideyalına sada-

qətlə xidmət etmiş görkəmli siyasi xadim olduğunu vurğulayıb. Bildirib ki, son illərdə Məhəmməd Əmin Rəsulzadənin irsini daha dərinlən öyrənmək, onun indiyədək bizə məlum olmayan fəaliyyətini araşdırmaq, əsərlərini üzə çıxarmaq istiqamətində böyük işlər görülüb. AMEA prezidenti mərhum professor Şirməmməd Hüseynovun Məhəmməd Əmin Rəsulzadə irsinin öyrənilməsində və təbliğindəki xidmətlərini xüsusi qeyd edib.

"Azərbaycan mühacirət ədəbiyyatı kitabxanası" kitablar seriyasının I cildinin Məhəmməd Əmin Rəsulzadəyə həsr olunduğunu xatırladan akademik İsa Həbibbəyli AMEA-nın Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun Mühacirət ədəbiyyatı şöbəsi tərəfindən hazırlanan bu nəşrdə ictimai-siyasi xadimin mühacirətdə olan əsərlərinin bir çoxunun ilk dəfə Azərbaycan ədəbiyyatına təqdim edildiyini söyləyib.

AMEA rəhbəri ölkə başçısı tərəfindən Məhəmməd Əmin Rəsulzadə ilə bağlı imzalanan

Sərəncamın mühacirətdə müstəqil Azərbaycan arzusunu yaşamaş və mübarizə aparmış ədibin irsinin yenidən araşdırılmasına işıq salacağını deyib, konfransın işinə uğurlar arzulayıb.

Sonra Məhəmməd Əmin Rəsulzadənin əsərlərini Türkiyə ilk dəfə çap edənlerden biri olan İzmirli Ege Universitetinin kafedra müdiri professor Yavuz Akpınar "Türkiyə mühtinin Məhəmməd Əmin Rəsulzadəyə təsiri" mövzusunda məruzəsini təqdim edib. O, Prezident İlham Əliyevin "Məhəmməd Əmin Rəsulzadənin 140 illiyinin qeyd edilməsi haqqında" imzaladığı Sərəncamın həm Azərbaycan, həm də Türkiyə üçün mühüm əhəmiyyətə malik olduğunu vurğulayıb. Qeyd edib ki, hər iki ölkənin tarixində önəmli rol oynamış Məhəmməd Əmin Rəsulzadə kimi görkəmli tarixi şəxsiyyəti anmaq, onun əsərlərini nəşr etmək Azərbaycan-Türkiyə əlaqələrinin daha da dərinləşməsinə gətirib çıxaracaq.

Məhəmməd Əmin Rəsulzadənin Türkiyədəki

mühacir fəaliyyətindən danışan professor Yavuz Akpınar vurğulayıb ki, onun Türkiyədəki mühacir fəaliyyətində mətbuat xüsusi rol oynamışdır. O, Məhəmməd Əmin Rəsulzadənin dərc edilməyən bəzi məktublarının, rusca olan bir sıra əsərlərinin də nəşr edilməsinin zəruri olduğunu söyləyib.

Tədbirdə filologiya elmləri doktoru Abid Tahirinin "Məhəmməd Əmin Rəsulzadənin publisistikasında Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin qurucuları", professor Vüqar Əhmədinin "Məhəmməd Əmin Rəsulzadənin mühacirətəqədərki publisistikası" və filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Təhmine Bədəlovanın "Nizami Gəncəvi Məhəmməd Əmin Rəsulzadənin tədqiqatlarında" adlı məruzələri dinlənilib.

Məruzələrdə Məhəmməd Əmin Rəsulzadənin Azərbaycan ədəbiyyatını araşdıran əsərlərinə müraciət edilib, onun həm klassik dövr, həm də XX əsr xadimlərimiz haqqında görüşləri diqqətə çatdırılıb. Bildirilib ki, çoxşaxəli yaradıcılığa malik olan Rəsulzadə qələmini ədəbi-tənqidi və ədəbiyyatşünaslığın bir çox janrlarında sınağıdır. Onun qələmində ədəbi-tənqid və ədəbiyyatşünaslıq bədii yaradıcılığında olduğu kimi, Azərbaycan istiqlaliyyəti probleminə yönəldilmişdir. Ədibin tərcümə yaradıcılığında bədii ədəbiyyat əsas və aparıcı rol oynamışdır.

Elmi sessiyada, həmçinin Ədəbiyyat İnstitutunun direktor müavini filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Mehman Həsəni çıxış edərək Rəsulzadənin həm siyasi, həm də elmi, publisistik irsinin daha dərinlən təbliğinə ehtiyac olduğunu bildirib.

Sonda Məhəmməd Əmin Rəsulzadənin həyat və fəaliyyətindən bəhs edən videoçarx nümayiş olunub.

AMEA-nın kollektivi Şəhidlər xiyabanını ziyarət edib

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının kollektivi 20 Yanvar faciəsinin 34-cü ildönümü ilə əlaqədar Şəhidlər xiyabanını ziyarət edib.

Elmi ictimaiyyətin nümayəndələri şəhidlərimizin məzarları üzərinə qərənfillər düzüb, onların

öziz xatirəsini ehtiramla yad edib, ruhlarına dualar oxuyublar.

***

Qeyd edək ki, AMEA-nın bütün elmi müəssisə və təşkilatlarında anım tədbirləri keçirilib, kollektivlər Şəhidlər xiyabanını ziyarət ediblər.

Elmi-tədqiqat üzrə birgə fəaliyyətin həyata keçirilməsinə dair anlaşma memorandumu imzalanıb

Azərbaycan Texniki Universiteti ilə İdarəetmə Sistemləri İnstitutu və İnformasiya Texnologiyaları İnstitutu arasında elmi-tədqiqat üzrə fəaliyyətin həyata keçirilməsinə dair əməkdaşlıq haqqında anlaşma memorandumu imzalanıb.

Elm və Ali Təhsil üzrə Dövlət Agentliyindən bildirilib ki, memorandum "Azərbaycan Respublikasında elm və təhsil sahəsində idarəetmənin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı bezi tədbirlər haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2022-ci il 28 iyul tarixli Fərmanının icrası ilə bağlı həyata keçirilən ardıcıl tədbirlər çərçivəsində imzalanıb.

İmzalanma mərasimində çıxış edən Elm və Ali Təhsil üzrə Dövlət Agentliyinin direktoru Ülker Səttarov memorandum çərçivəsində həyata keçiriləcək tədbirlərin elm və təhsilin inteqrasiyasına, mövcud elmi potensialın qorunub saxlanmasına və inkişaf etdirilməsinə, həmçinin ali təhsil müəssisələrində təhsilin məzmununu zənginləşdirməklə yüksəkixtisaslı kadrların hazırlanmasına böyük töhfə verəcəyini bildirib.

AMEA Azad Həmkarlar İttifaqına yeni sədr seçilib

AMEA Azad Həmkarlar İttifaqının XII Məclisi keçirilib, tədbirdə təşkilatı məsələlərə baxılıb.

Hüquq elmləri doktoru Habil Qurbanov Elm və Təhsil Nazirliyinin Elmi təşkilatların birləşmiş Həmkarlar İttifaqının sədri vəzifəsinə seçildiyi üçün AMEA Azad Həmkarlar İttifaqının sədri vəzifəsinə seçki keçirilib.

AMEA Azad Həmkarlar İttifaqının sədri vəzifəsinə Məclis üzvlərinin yekdil qərarı ilə siyasi elmlər üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Sənan Həsənov seçilib. Eyni zamanda, Sənan Həsənovun Azərbaycan Həmkarlar İttifaqları Konfederasiyasının (AHİK) Məclis və İc-

raiyyə Komitəsinə üzvlüyü ilə bağlı vəsətət qaldırılıb.

Tədbirdə AMEA-nın vitse-prezidenti akademik İradə Hüseynova və AHİK-in katibi-aparat rəhbəri Həsən Cəfərov da iştirak ediblər.

Qeyd edək ki, siyasi elmlər üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Sənan Həsənov 1977-ci ildə Gədəbəy rayonunda anadan olub. O, Lənkəran Dövlət Universitetinin tarix fakültəsini bakalavr, Bakı Dövlət Universitetinin tarix fakültəsinin magistraturasını isə fərqlənmə diplomu ilə bitirib. 2000-ci ildən AMEA-nın Fəlsəfə və Sosiologiya İnstitutunda kiçik elmi işçi, elmi işçi, böyük elmi işçi, aparıcı elmi işçi vəzifələrində çalışıb.

AMEA Fəlsəfə və Sosiologiya İnstitutunun "Heydər Əliyevin siyasi irsi və azərbaycançılıq fəlsəfəsi" şöbəsinin aparıcı elmi işçisi Sənan Həsənov 3 monoqrafiyanın, 100-dək elmi məqalənin müəllifi, bir sıra beynəlxalq və respublika konfranslarının iştirakçısıdır.

Bitki aləminə həsr edilmiş kitab

Elmi-tədqiqat üzrə birgə fəaliyyətin həyata keçirilməsinə dair anlaşma memorandumu Avropa Komissiyasının COST (Elm və Texnologiya Əməkdaşlığı) Fəaliyyəti Avropanın üzv, assosiativ və Şərqi Tərəfdaşlığı ölkələri ilə yanaşı, digər ölkələrin də müvafiq elm sahələri üzrə alim və mütəxəssislərinin daxil olduğu geniş tərkibli elmi şəbəkələrin yaranmasına imkan yaradır.

Azərbaycanlı alim və mütəxəssislərin bu proqram üzrə layihələrdə iştirakında fəallıq nəzərə cəpırır və hazırda proqram çərçivəsində həyata keçirilən 30-dan çox layihəyə Azərbaycanlı mütəxəssislər cəlb edilib.

2020-ci ildən COST Fəaliyyəti tərəfindən dəstəklənən və 42 ölkədən 100-dən çox təşkilatın 200-dən çox mütəxəssisini birləşdirən bir layihə ətraf mühit problemləri və onların bitkilərə təsirinə həsr edilib. Azərbaycan tərəfindən bu layihədə AMEA-nın Rəyasət Heyəti aparatının Xarici əlaqələr və beynəlxalq elmi təşkilatlarla iş şöbəsinin

müdiri biologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Esmira Əlirzayeva iştirak edir. Alim bu layihə üzrə Almanyanın Vuppertal şəhərində keçirilmiş növbəti toplantıda, həmçinin Beynəlxalq Kiçik Miqdarda olan Elementlərinin Biogeokimyası Konfransı (ICOBTE) və Beynəlxalq Ağır Metallar Konfransının (ICHMET) 1-ci birləşmiş tədbirində iştirak edib. COST üzrə toplantıda layihənin növbəti mərhələləri və gələcək əməkdaşlıq

perspektivləri müzakirə edilib.

Layihənin iş paketlərindən birinin məqsədi geniş auditoriyanın, xüsusilə məktəblilərin maarifləndirilməsidir. Bu məqsədlə, aşağı sinif şagirdləri üçün bitki aləminə həsr edilmiş kitabın birinci hissəsi hazırlanıb. Kitab Azərbaycan dili də daxil olmaqla, 20 dildə tərtib edilib. Azərbaycan dili üzrə tərcümə redaktoru dosent E.Əlirzayeva və AR Elm və Təhsil Nazirliyi Molekulyar Biologiya və Biotexnologiyalar İnstitutunun doktorantı Nihal Mustafayevadır.

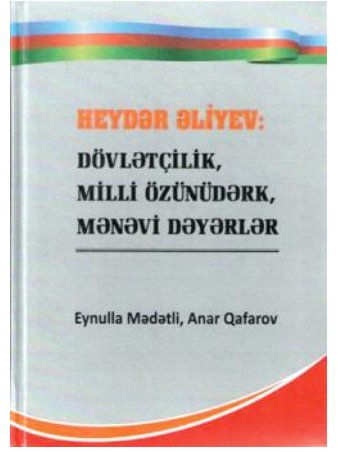
YENİ NƏŞRLƏR

Heydər Əliyev: dövlətçilik, milli özünüdərk, mənəvi dəyərlər

AMEA-nın Fəlsəfə və Sosiologiya İnstitutunun direktor müavini tarix elmləri doktoru Eynulla Mədətlinin və f.ü.f.d. dosent Anar Qafarovun "Ulu Öndər Heydər Əliyevin anadan olmasının 100 illiyinə həsr olunmuş "Heydər Əliyev: dövlətçilik, milli özünüdərk, mənəvi dəyərlər" adlı kitabı MMC, Bakı, 2023, - 252 s.) nəşr edilib.

Kitabda Ulu Öndər Heydər Əliyevin müstəqil Azərbaycan dövlətçiliyinin qurulmasında, ölkəmizdə dövlətçilik şüurunun, milli özünüdərk və milli kimliyin bərqərar edilməsində, qayəsini və mayasını azərbaycançılığın təşkil etdiyi milli ideologiyanın formalaşdırılmasında xidmətləri tarixi-fəlsəfi təhlilə cəlb edilmişdir. Eyni zamanda, ölkəmizdə milli dövlətçiliyin inkişafı və möhkəmləndirilməsi, milli mənəvi dəyərlərin ümumbəşəri dəyərlərlə ahəngdar əlaqələndirilməsi sahəsində Heydər Əliyev siyasətinin Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilməsi və zənginləşdirilməsi öz əksini tapmışdır.

Azərbaycan İlahiyyat İnstitutunun Elmi şurasının 29 dekabr 2023-cü il tarixli qərarı ilə nəşr olunan kitabın elmi redaktoru Fəlsəfə və Sosiologiya İnstitutunun Heydər Əliyevin siyasi irsi və azərbaycançılıq şöbəsinin baş elmi işçisi, fəlsəfə elmləri doktoru Ziba Ağayevadır.

Şuşanın maddi-mədəni irsi epiqrafik abidələr əsasında

AMEA-nın akademik Z.Bünyadov adına Şərqişnaşlıq İnstitutunun Din və İctimai fikir şöbəsinin müdiri, fəlsəfə üzrə fəlsəfə doktoru Elnur Mustafayevin Şuşanın maddi-mədəni irsi epiqrafik abidələr əsasında" adlı monoqrafiyası işıq üzü görüb.

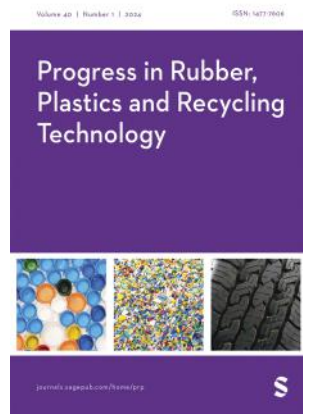
Kitabın elmi redaktoru və ön sözünün müəllifi akademik Gövhər Baxşəliyeva, rəyçiləri isə professor Sakit Hüseynov və tarix üzrə fəlsəfə doktoru Əmmar Abbasovdur.

Monoqrafiya əsərinin mövzusu və kitabda qarşıya qoyulmuş hədəflər olduqca aktual və öyrənilməsi mühüm problemlərdir. Belə ki, 30 il işğal dövründə erməni qəsbkarları tərəfindən maddi-mədəni irsimizə qarşı törədilmiş vandal aktlarının, o cümlədən dağıdılmış və yaxud təhqir və ya təhrif edilmiş abidələrin müəyyənləşdirilməsi çox böyük əhəmiyyət kəsb edir. Başqa ifadə ilə desək, Şuşa şəhərinin tarixinin və maddi-mədəni irsinin müxtəlif yönələri ilə yeni baxış bucağı və yeni reallıqlar əsasında tədqiq edilməsi Azərbaycan elminin qarşısında duran mühüm vəzifələrdən biridir.

Kimyaçı alimlərin məqaləsi impakt faktorlu jurnalda

AR Elm və Təhsil Nazirliyinin Polimer Materialları İnstitutunun Polimerlərin mexaniki-kimyəvi modifikasiyası və emalı laboratoriyasının müdiri kimya elmləri doktoru, professor Nəcəf Qəhrəmanovun, aparıcı elmi işçisi kimya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Nüşabə Arzumənovanın və Polimer materiallarının fiziki-mexaniki tədqiqatları şöbəsinin aparıcı elmi işçisi kimya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Zülfira Hüseynovanın həmmüəllifi olduqları məqalə İngiltərədə nəşr olunan "Progress in Rubber, Plastics and Recycling Technology" jurnalında (2024, Volume 40, issue 1, Pages 62-76) dərc olunub.

"Some problem questions in studying the properties of dynamically vulcanized polymer systems based on ethylene/1-hexene copolymer and nitrile butadiene rubber" ("Etilen/heksen-1 birgəpolimeri və butadien nitril kaucuku əsasında dinamik vulkanlaşdırılmış polimer sistemlərinin xassələrinin öyrənilməsinə bəzi problemlə suallar") adlı məqalədə müəlliflər tərəfindən kompozitləşdirici əlavə olunmuş etilen/heksen-1 birgəpolimeri əsasında polimer kompozisiyalarının əsas fiziki-mexaniki xassələrinə butadien nitril kaucukunun növü və miqdarının təsirinin nəticələri təqdim olunub. Butadien nitril kaucuku olaraq SKN-18, SKN-26 və SKN-40 istifadə edilib. Məqalədə nitril kaucuklarının miqdarının kompozisiyaların dartılmada axıcılıq həddi, dartılmada möhkəmlik həddi, nisbi uzanma və istiliyədavamlılıq xüsusiyyətlərinə təsiri araşdırılıb. Müəyyən edilib ki, istifadə olunan nitril butadien kaucukunun növündən asılı olmayaraq, etilen/heksen-1 birgəpolimerinin tərkibində onun miqdarının artması ilə möhkəmlik, istiliyədavamlılıq və ərintinin axıcılıq göstəricisində qanunauyğun azalma müşahidə olunur.

Qeyd edək ki, Web of Science Core Collection: Science Citation Index Expanded (SCIE) beynəlxalq xülasələndirmə və indeksləmə sistemində daxil olan jurnal 2.6 impakt faktora malikdir və Q2 kateqoriyasındadır.

Əlyazmaların mühafizəsi yüksək səviyyədə təşkil olunub

1950-ci ildən müstəqil müəssisə kimi (əvvəllər Respublika Əlyazmalar Fondu) fəaliyyət göstərən AMEA Məhəmməd Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutunun müasir elmi-tədqiqat mərkəzi kimi təşəkkülə Ümummilli Lider Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır. Məhz onun təşəbbüsü və iradəsi ilə bu elmi-tədqiqat müəssisəsi 1982-ci ildə Bakının İstiqlaliyyət küçəsində yerləşən, tanınmış xeyriyyəçi Hacı Zeynalabdin Tağıyev tərəfindən Məsəlman Qızlar Məktəbi üçün inşa edilmiş binaya köçürülmüş, 1986-cı ildə müəssisə institut statusu almış, 1996-cı ildə bu akademik quruma Məhəmməd Füzulinin adı verilmişdir.

Əlyazmalar İnstitutu Orta əsr elmlərinin bütün sahələrini: tibb və astronomiya, riyaziyyat və minerologiya, poetika və fəlsəfə, teologiya və hüquqşünaslıq, qrammatika, tarix və coğrafiya, bədii nəsr və poeziyanı əhatə edən Azərbaycan, türk, ərəb, fars və başqa dillərdə zəngin və nadir əlyazma kolleksiyasına malikdir. İndi Əlyazmalar İnstitutunda 40 mindən artıq material vardır. Bunlardan 12 minə qədər ərəb qrafikalı əlyazmalardır ki, IX-XX əsrlərdə yazılmış və ya üzü köçürülmüşdür. Bundan başqa, institutda XIX-XX əsrlərdə yaşamış Azərbaycanın görkəmli elm və mədəniyyət xadimlərinin şəxsi arxivləri, tarixi sənədlər və fraqmentlər, əski çap kitabları, XIX əsr-XX əsrin əvvəllərinə aid mətbuat nümunələri, mikrofilm və fotosürətlər mühafizə edilməkdədir.

Əlyazmalar İnstitutunda qorunan ən qədim əlyazma IX əsrə aid edilən dəri üzərində yazılmış müqəddəs Qurani-Kərimin "Ən-Nisa" surəsinin bir neçə ayəsidir. Bu əlyazmadan başqa Əlyazmalar İnstitutunda Əbu Əli İbn Sina'nın "Tibb qanunları", Əbdül Qasim Əl-Zəhravinin "Cərrahiyyə və cərrahi alətlər haqqında" və "Otuzuncu traktat", Rüstəm Cürcaninin "Nizamşahın azuqələri", Şeyx Mahmud Şəbüstərinin "Gülşəni-raz", Nəsiminin "Divan", Sədinin "Bustan" və s. bu kimi əsərlərin XII-XV əsrlərdə köçürülmüş nüsxələri saxlanılır.

Əlyazmalar İnstitutunun saxlanclarında çox qədim və maraqlı eksponatlar, nadir əlyazmalar qorunub saxlanılır. Məsələn, dəri üzərində "Quran" surəsi, balıqqlağı üzərində "Quran" ayəsi, Xurşidbanu Natəvanın "Gül dəftəri" albomu, şairənin şəxsi qələmi və qələmdanı, XIX əsrin ortalarına aid ipək parça üzərində afişə, Əmir Teymurun dövrünə aid astronomik alət (üsturlab), perqament üzərində ornamentlər, Sultan Süleyman və Şah Abbasa aid fərmanlar, qədim möhürlər, həmçinin nəfis tərtibatlı müxtəlif "Quran" kitabları fondda mühafizə olunan ən qədim eksponatlardandır.

Qədim sənədlər temperaturun və rütubətin dəyişməsinə son dərəcə həssasdır, birbaşa günəş işığını sevmir və müxtəlif zərərvericilərin – həşəratların və mikroorqanizmlərin təsirinə məruz qala bilər. Qədim əlyazmaların saxlanması üçün əlverişli mikroiklim yaratmaqdan ötrü xüsusi kondisionerlər, həmçinin dezinfeksiya şkafları, əlyazmaları həşəratlardan qorumaq üçün kimyəvi maddələr, zədələnmiş kitabların bərpası üçün xüsusi materiallar və s. tətbiq olunur.

Əlyazmalar İnstitutunda qorunan yazılı abidələr kağız üzərində yazıldığı üçün bu əlyazmaların qorunub saxlanması o qədər də asan bir məsələ deyil. Çünki kağız bir müddətdən sonra köhnəlir, cırlır, orda yazılar oxunmaz hala düşür. Bu əlyazmaları qorumaq, bərpa etmək institutun fəaliyyət istiqamətlərindən biridir. Əlyazmaların ömrünün uzadılması üçün müxtəlif kimyəvi preparatlardan və texniki üsullardan istifadə edilir. Qədim əlyazmaların gigiyenası, konservasiyası və bərpası xüsusi mikromühitə uyğunlaşdırılmış saxlanlarda və laboratoriyada həyata keçirilir. İnstitutda saxlanılan bütün əlyazma və çap materialları elmi əsaslarla təmizlənir, rejimli mühafizə-konservasiya mühitində qorunur, zədələnmiş və bərpaya ehtiyacı olan vərəqləri bərpa olunur və yenidən saxlanca qaytarılır, yeni alınan materiallar isə xüsusi karantin şəraitində saxlanıldıqdan və zərərvericilərdən təmizləndikdən sonra əlyazma fonduna daxil edilir.

İnstituta təqdim edilən əlyazmalar əvvəlcə təmizlənmə prosesindən keçir və dezinfeksiya aparatında saxlanılır. Kitabın vəziyyətindən asılı olaraq, 3-7 gün ərzində təmizlənmədə qalan vərəqlər xüsusi maye ilə yuyulur. Vərəqlərin tərkibi korlandıqda onlara sellüloz adlı maddə əlavə olunaraq bərkidilir və sonra bərpa prosesinə yönəldilir. Mütəxəssislər tərəfindən kağızın növü və üslubu təyin olunur. Bərpa prosesində əsasən keyfiyyətli yapon kağızlarından istifadə edilir. Qədim əlyazmaların, əski kitabların cildləmə prosesində isə şirazə adlanan köhnə üsuldən istifadə edilir. Əlyazma nüsxələrinin cildləri əslinə uyğun bərpa edilir. Bu zaman orta əsrlərdə istifadə edilən texnologiyalar tətbiq edilir.

Onu da qeyd edək ki, institutun fondlarındakı əlyazma abidələrinin istifadəsini asanlaşdırmaq, mühafizəsini təmin etmək, onları gələcək nəsillərə çatdırmaq məqsədilə əlyazmalar rəqəmsallaşdırılır, sistemləşdirilərək elektron kitabxanası yaradılır. Rəqəmsallaşdırılmış əlyazmalar uzun müddət saxlama və istifadə üçün multimedia diskə köçürülür. Əlyazmaların elektron versiyası xüsusi foto cihazlar vasitəsilə yaradılır. İnstitutda əlyazmaların elektron kataloqu və nadir, nəfis, qiymətli əlyazmaların elektron kitabxanasının yaradılması işi də müasir tələblərə uyğun həyata keçirilir.

Səbinə ÖHMƏDOVA

AMEA-nın Məhəmməd Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutunun baş mühafizi, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent

NACE mükafatı laureatı - azərbaycanlı alim

2016-cı ildə ABŞ-da mütəxəssislər arasında geniş tanınan Materiallar Texnologiyaları İnstitutu (MIT,ABŞ) "Müxtəlif-kimyə sənayesi mühitində korroziya çatlama (cracking)" kitabını nəşr etdi. Bu kitabda ayrıca paraqraf həmyerlimiz Avtandil Xəlil oğlu Bayramovun təklif etdiyi dəyişikliyə həsr olunub. Alim karbonlu poladın kaustik sodada (qələvi) korroziyaya davamlılığına dair mövcud xüsusi xidmət kartında (qrafik) dəyişiklikləri təklif etmişdir. Bu xidmət kartı sənayedə 60 ilə yaxındır ki, istifadə olunur.

Bununla belə, karbonlu poladlar üçün mövcud cədvəldə bəzi qeyri-dəqiqliklər və çatışmazlıqlar olmuşdur. Bu səbəbdən A.Bayramov kaustik soda mühitində istismar edilən poladın korroziya davamlılığı üçün tərtib olunmuş xidmət kartın modifikasiyasını təklif edib. Mövcud xidmət qrafikdə qələvinin qatılığı 5%-dən aşağı olduqda, qeyd olunan qüsurları aşkar edib və kaustikin tərkibi 50 mq/l-dən çox olduqda tamamilə mümkün diffusion mexanizminin olduğu sözü gedən qrafikdə nəzərə alınmayıb. Bayramov Avtandil Xəlil oğlu Gürcüstan Respublikasının Marneuli şəhərində müəllim ailəsində anadan olub. 1959-cu ildə rus orta məktəbini, 1965-ci ildə isə İ.M.Qubkin adına Moskva Neft və Qaz İnstitutunu fərqlənmə diplomu ilə bitirmişdir. 1966-cı ildə Azərbaycan EA Qeyri-üzvi və Fiziki Kimya İnstitutuna (hazırkı Kataliz və Qeyri-üzvi Kimya İnstitutu) mühəndis vəzifəsinə qəbul edilmiş, qısa müddətdən sonra baş mühəndis vəzifəsinə təyin olunmuş və V.F.Neqreyvin rəhbərliyi altında müxtəlif elektrolitlərdə alüminium ərintilərinin korroziyasını tədqiq etmişdir. 1975-ci ildə məşhur alim İosif Lvoviç Rosenfeldin rəhbərliyi ilə namizədlik dissertasiyasını müdafiə etmişdir. 1976-1979-cu illərdə kiçik elmi işçi, 1980-1985-ci illərdə isə böyük elmi işçi vəzifəsində işləyib. 1985-1995-ci illərdə həmin institutda korroziya və metalların mühafizəsi laboratoriyasına rəhbərlik etmişdir. Bu dövrdə laboratoriyada polad və alüminium ərintilərinin korroziya proseslərinin qarşısının alınması, neft-qaz və kimya sənayesində, dəniz nəqliyyatında, mülki aviatsiyada, zavod avadanlıqlarının katod mühafizə sistemlərində, sellüloz-kağız sənayesində metalların səthinin korroziyaya qarşı qoruyucu örtüklər vasitəsilə mühafizəsi və s. sahələrdə elmi-tədqiqat işləri aparılmışdır.

O, 1977-1978-ci illərdə 10 ay müddətində Mançester Universitetinin Korroziya və Metalların Mühafizəsi mərkəzində elmi təcrübə keçmişdir. A.Bayramov İngiltərədən qayıtdıqdan sonra metalların korroziyası və elektrokimyası sahəsində dünya şöhrətli alim, akademik Yakov Mixayloviç Kolotirkin onu rəhbərlik etdiyi Fizika-Kimyə İnstitutuna dəvət edərək qeyd olunanlarla bağlı elmi seminarla məruzə ilə çıxış etməyə təklif etmişdir. Məruzədən sonra Y.M.Kolotirkin onu SSRİ-də korroziya problemləri ilə bağlı ion implantasiyası sahəsində "pioner" adlandırmış və ona icmal xarakterli məqalə yazmağı tövsiyə etmişdir.

1983-cü ildə A.K.Bayramov Stokholmda İsveç Korroziya İnstitutunda işləmiş, neytral mühitlərdə alüminium ərintilərinin korroziya sürətinə katod polyarlaşmasının təsirini tədqiq etmişdir. Tədqiqatın nəticələri ayrıca kitabça şəklində prof. E. Mattsonun redaktorluğu altında 1985-ci ildə İsveçdə nəşr edilmişdir. Bu iş

1994-cü ildə ABŞ-da nəşr olunmuş məşhur ASM-in "Alüminium və alüminium ərintiləri" adlı sorğu kitabında istinad edilmişdir.

1988-ci ildə o Brüssel Liberti (Azadlıq) Universitetində (Belçika) elektrokimyəvi üsulla sink əsasında qoruyucu örtüklərin alınması istiqamətində tədqiqat işləri aparmış, korroziya elminin "memarı" sayılan dünya şöhrətli alim Marsel Purbenin ilə alüminium üçün "Purbe diaqramı"nın praktiki tətbiqinin çətinliklərini geniş müzakirə etmişdir.

A.Bayramov dəfələrlə NACE-nin (Milli Korroziya Mühəndisliyi Assosiasiyası) konfrans və sərgilərində fəal iştirak etmiş və orada elmi məruzələrlə çıxış etmişdir. O, Səudiyyə Ərəbistanında işləyərkən həm əsas texnoloji avadanlıqların, həm də köməkçi sistemlərin metal avadanlıqlarının korroziyası və mühafizəsi ilə bağlı bir çox elmi-texniki problemləri uğurla həll etmiş və nəticədə korporasiya milyardlarla gəlir əldə etmişdir. Onun rəhbərliyi altında bir çox təkliflər və işləmələr hazırda yalnız Səudiyyə Ərəbistanında deyil, digər ölkələrin də kimya sənayesi sahələrində uğurla istifadə olunmaqdadır.

Onun sənaye miqyasında həyata keçirilən çoxsaylı, uğurla başa çatdırılmış iri layihələri arasında aşağıdakıları qeyd etmək olar: 1. Yanacaq əlavələrinin istehsalı zamanı regenerasiya kalonunda xroniki korroziya dağılmalarının növlərinin müəyyən edilməsi və səbəblərinin öyrənilməsi. Bu, layihənin həyata keçirilməsi istehsalın tam dayandırılmasının qarşısını almağa imkan vermiş, zavodun digər məhsulların istehsalına keçidi dayandırılmış və bütün tövsiyələr yerinə yetirildikdən sonra zavod fəaliyyətini davam etdirmişdir. 2.Yeni zavodlar üçün korroziyaya davamlı materialların seçilməsi və seçilməsinin qiymətləndirilməsi. 3.Titan kondensatorlarının yerli korroziyasının diffuzion mexanizminin müəyyən edilməsi. Yüksək legirlənmiş piroliz borularının korroziya nəticəsində deşilərək dağılmasının səbəblərinin müəyyən edilməsi. 4. Titanın hazırlanmış istilik dəyişdiricisində dəniz suyunun temperaturunun ölçülməsi sistemi elementinin "azmış" cərəyan vasitəsilə korroziyasının müəyyən edilməsi. Bu layihə üzrə verilmiş tövsiyələr tez yerinə yetirilmiş, bütün zavodun məhsul buraxılışının dayandırılmasının qarşısı alınmış və nəticədə 20 ildən artıqdır ki, zavod fəaliyyətini uğurla davam etdirir. 5. Aparıcı ekspert kimi A.X.Bayramov Səudiyyə Ərəbistanında SABIC müəssisələri üçün Korroziya Zəncirlərinin (Corrosion Loop) müəyyən edilməsi üzrə çox mühüm və geniş layihəyə rəhbərlik etmiş və korroziyadan dağılmanın potensial, çox ehtimal olunan növlərini müəyyən edərək texnoloji istismar parametrlərinin təhlükəsiz hədlərini göstərmişdir. Bu layihədən sonra korporasiyanın bütün zavodlarında demək

olarkı, oxşar işlər aparılmış,nəticədə xarici mütəxəssislərin xidmətlərindən imtina edilmiş və böyük gəlir əldə edilmişdir. 6. Bu layihədə məqsəd,soyutma sistemlərində su borularının daxilində çöküntünün çəki sıxlığının hesablanmış qiyməti əsasında təcili və ya müəyyən müddətdən sonra kimyəvi təmizləmə ehtiyacını müəyyən etmək üçün xüsusi sxem-təlimatının işlənilməsi hazırlanması idi. Mütəxəssislərin fikrincə, təlimat aşağı, orta və yüksək təzyiqli buxar qazanlarının istismar müddətini artırmağa yönəlmiş unikal praktiki sənəddir və bu konsernin müəssisələri tərəfindən istifadə olunur. 7. İşlənmiş isti qazlardan istifadə etməklə su borularının və müxtəlif buxar generatorlarının digər hissələrinin növlünün və xarab olma səbəblərinin müəyyən edilməsi layihəsində də o müvəffəqiyyətlə çalışmış və müsbət nəticələr əldə etmişdir.

ABŞ-da keçirilən konfransda A.X.Bayramov tərəfindən edilən elmi məruzənin surəti Amerika Korroziya İnstitutu tərəfindən müxtəlif ölkələrə beynəlxalq layihəyə qoşulmaq üçün göndərilmişdir.

Bu siyahıda göstərilənlər A.X.Bayramovun adı çəkilən korporasiyada göstərdiyi fəaliyyətin heç də hamısı deyil. O, Səudiyyə Ərəbistanında Kral Əbdüləziz adına Elm və Texnologiya Mərkəzində rəyçi olmuş və ölkə universitetlərində yeni tədqiqat işlərinin qəbulunu məqsəduyğunluğunu, habelə onların keyfiyyətini və icra dərəcəsini qiymətləndirmişdir.

O, metalların korroziya və mühafizəsi elmi üzrə magistr və fəlsəfə doktoru səviyyəsində elmi tədqiqat işlərinin aparılması üçün mərkəzlərin və mövzuların seçilməsində gənc mühəndislərə fəal kömək etmişdir. 2006-cı ildə A.X. Bayramov Korroziya İnstitutunun (Böyük Britaniya) Peşəkar Üzvü seçilmişdir, müxtəlif ölkələrin korroziya mütəxəssislərindən 14 mindən çox müsbət rəy almışdır. A.Bayramova hətta onunla işləmək təklifi də edilmişdir.

O, dünyanın müxtəlif ölkələrində çap olunmuş 130-dan çox elmi məqalənin, 15 milli patentin,həmçinin kitabda ayrıca fəsil, 4 broşur və 5 praktiki təlimatın müəllifidir.

A.Bayramovun tədqiqatları sənaye şəraitində metalların korroziyası və mühafizəsi elmi sahəsində çalışan mütəxəssislərin diqqətini cəlb etmiş və o, 2010-cu ildə elmi-tədqiqat və korroziya mühəndisliyi sahəsində mühüm töhfələrinə görə NACE-nin "Technical Achievement Award" mükafatına layiq görülmüşdür.

Dünya şöhrətli alim, professor D.Makdonald (əvvəllər kimya üzrə Nobel mükafatına namizəd idi) onu belə təsvir etmişdir: "Avtandil Bayramov alim kimi düşündüyünə və mühəndis kimi fəaliyyət göstərdiyinə, elmi bilik və təcrübəsini praktikada uğurla tətbiq etdiyinə görə korroziya cəmiyyətində qeyri-adi alimdir".

Qeyd edək ki, A.Bayramov hazırda korroziya və metalların mühafizəsi sahəsində beynəlxalq mükafatın yeganə azərbaycanlı laureatıdır.

O, Azərbaycan Elmlər Akademiyasında peşəkar elmi rəhbərlər, yüksək ixtisaslı əməkdaşlar arasında bu səviyyəyə yüksəldiyini hər zaman vurğulayır.

Hazırda A.Bayramov Azərbaycanda yaşayır, təqaüddədir.

Hilal TAHİRLİ
ETN-nin Kataliz və Qeyri üzvi Kimya İnstitutunun laboratoriya müdiri, kimya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent

Tanınmış alim Paşa Kərimov vəfat edib

Görkəmli filoloq, ədəbiyyat tariximizin tədqiqatçısı, mətnşünas, "Tərəqqi" medallı alim, Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvü, AMEA-nın Məhəmməd Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutunun direktor müavini fil.ü.e.d., professor Paşa Kərimov ömrünün 65-ci ilində vəfat edib.

dövründə yaşamış (XV-XVI əsrdə) Azərbaycan şairi Əhməd Şövqi Təbrizinin lirik şeirləri toplusu divanının Ankara Milli Kitabxanasında saxlanan nüsxəsinin, Şah İsmayıl Xətəinin nəvəsi İbrahim Cahinin şeirlər toplusu divanının surətinin, Ankara Milli Kitabxanasından Şah İsmayıl Xətəinin və onun oğlu I Şah Təhmasibin ana dilində yazdıqları şeirlərinin, Tehranın Mülis kitabxanasından böyük Azərbaycan şairi İmadəddin Nəsiminin anadilli divanının – lirik şeirlər toplusu nüsxəsinin surətinin, Paris Milli kitabxanasından "Əsli və Kərəm" ("Hekayəti Kərəm" adı ilə) və "Aşıq Qərib" ("Aşıq Qərib və Şahsənəm xanım" adı ilə)

Paşa Əli oğlu Kərimov 10 fevral 1959-cu ildə Bakı şəhərində anadan olmuşdur. Orta təhsilini Bakı şəhərində 132 sayılı məktəbdə aldıqdan sonra Bakı Dövlət Universitetinin Filologiya fakültəsinə daxil olmuşdur.

1982-ci ildən AMEA-nın Məhəmməd Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutunda işləmişdir. 1999-2003-cü illərdə institutun elmi katibi, 2003-2011-ci illərdə elmi işlər üzrə direktor müavini vəzifəsində çalışmışdır. 1 noyabr 2011-ci il tarixindən 11 fevral 2014-cü il tarixinədək Əlyazmalar İnstitutunun direktoru vəzifəsini icra etmişdir. 2014-cü ildən vəfatına kimi institutun direktor müavini vəzifəsində fəaliyyət göstərmişdir. Həmçinin 2015-ci ildən institutun Multidissiplinar əlyazmalar və əski çap kitabları şöbəsinin müdiri idi.

1991-ci ildə "Əlican Qövsü Təbrizinin "Divan"ının tekstoloji tədqiqi və elmi-tənqidi mətni" mövzusunda namizədlik, 2012-ci ildə isə "XVII əsr anadilli Azərbaycan lirikası" mövzusunda doktorluq dissertasiyasını müdafiə etmişdir.

Alim klassik ədəbi abidələrimizin filoloji və tekstoloji araşdırılması və nəşrə hazırlanması işi ilə məşğul olurdu. İlk dəfə olaraq XVI-XVII əsr Azərbaycan şairlərindən Yusif bəy Ustaclu, Qövsü Təbrizi, Mürtəzaqulu xan Şamlu, Vəhid Qəzvinli, Sadiq bəy Əfşar, Təsir Təbrizi və b. türkçə divanlarını, XIX əsr şairi Mirzə İsmayıl Qasir və Mirzə Baxış Vadimin şeirlərini və bir sıra başqa abidələrimizi çap etdirmişdir.

ABŞ-ın Merilend ştatının Baltimor şəhərindəki Volters İncəsənət Muzeyində saxlanılan 15-ci əsr osmanlı şairi Ətəinin Nizami Gəncəvinin təsiri ilə türkçə yazdığı "Miniatürlü xəmsə" əsərinin, Ağqoyunlular və Səfəvilər

dastanlarımızın XIX əsrdə ərəb qrafikası ilə yazıya alınmış variantlarının surətlərinin və s. aşkarlanmasına və AMEA-nın Əlyazmalar İnstitutuna gətirilməsinə nail olmuşdur.

Ankara, Daşkənd, Aşqabad, İstanbul, Elazığ, Taşauz, Təbriz, Kabil, Məzari-Şərif, Herat və İslamabadda keçirilən beynəlxalq konfranslarda, 2011-ci ildə Heydər Əliyev Fondunun təşəbbüsü ilə Vatikan və Romada keçirilmiş Azərbaycan Mədəniyyəti Günlərində iştirak etmişdir.

2001 və 2009-cu illərdə Prezident təqaüdcüsü olmuş, 2010-cu ildə AMEA Rəyasət Heyətinin Fəxri fərmanı ilə təltif edilmişdir.

2012-ci ildə Türk Ədəbiyyatı Vəqfinin təsis etdiyi "Türk ədəbiyyatına xidmət baratı" mükafatına layiq görülmüşdür. Prezident İlham Əliyevin 3 noyabr 2015-ci il tarixli Sərəncamı ilə Azərbaycan elminin inkişafında xidmətlərinə görə "Tərəqqi" medalı ilə təltif olunmuş, 1 mart 2017-ci il tarixində İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının 13-cü sammitində "Elm və texnologiya" nominasiyası üzrə xüsusi mükafata layiq görülmüşdür.

Əlyazmalar İnstitutunun nəzdindəki 7213.01-"Dinşünaslıq" üzrə birdəfəlik ixtisaslaşdırılmış Dissertasiya şurasının sədri, UNESCO-nun Dünya yaddaşı proqramı üzrə Azərbaycan Milli Komitəsinin sədr müavini idi.

Tanınmış alimin xatirəsi onu tanıyanların qəlbində daim yaşayacaqdır.

Allah rəhmət eləsin!

Polimer Materialları İnstitutunun alimlərinin şəhid olmasından 34 il keçir

Azərbaycan xalqının qəhrəmanlıq səhifəsi olan 20 Yanvar faciəsindən sonra ən ağır cinayətlərdən biri yanvarın 24-də baş verib.

34 il əvvəl bu gün vətənpərvər 5 alim çalışdıqları Polimer Materialları İnstitutuna işə gələrkən Sovet faşizminin amansızlığına tuş gəliblər. Faciə zamanı Azərbaycana yeridilən Sovet ordusunun tankı Bakı-Quba yolunun kənarında nasazlığı səbəbi ilə dayanan avtomobilin üstündən xüsusi amansızlıqla keçərək hadisə yerindən uzaqlaşmış. Professorlar İbrahim İbrahimov və Svetlana Məmmədova hadisə yerində, İsmayıl Mursaqulov isə 3 gün sonra şəhid olublar. 29 il sonra hadisədə yaralanan alimlərdən professor İdris Əhmədov 20 yanvar 2019-cu ildə dünyasını dəyişib.

Bu cinayət elm tarixində qara səhifələrdən biri kimi qalacaqdır. Şəhid olan görkəmli alimlərin – professorlar

Svetlana Məmmədova, İbrahim İbrahimov və İsmayıl Mursaqulovun, eləcə də bu hadisədə yaralanan Parlaq Mustafayeva və İdris Əhmədovun xatirələri institut əməkdaşları tərəfindən hər zaman yad ediləcəkdir.

Allah bütün şəhidlərimizə rəhmət eləsin!

20 Yanvar faciəsinə həsr olunmuş virtual sərgi hazırlanıb

AMEA Mərkəzi Elmi Kitabxanası (MEK) tərəfindən 20 Yanvar faciəsinə həsr olunmuş virtual sərgi hazırlanıb.

Təqdim olunan nəşrlərdə 1990-cı il və ondan əvvəlki illərdə Azərbaycanda gedən, son nəticədə isə 20 Yanvar hadisələrinə gətirib çıxarmış proseslər təhlil olunur, qəhrəmancasına həlak olmuş şəhidlər barədə yazılmış oçerklər, hadisələr zamanı verilmiş əmr, fərman və bəyanatlar yer alır.

Sərgidə, həmçinin Qanlı Yanvar hadisələrini əks etdirən fotosəkillər də nümayiş olunur. Kitabxananın fondlarındakı Azərbaycan və xarici dillərdə olan nəşrlərin virtual sərgisi ilə yanaşı, MEK-də ənənəvi sərgi də təşkil edilib.

Quba "Soyqırımı Memorial Kompleksi"nin əməkdaşları Şərqsünaslıq İnstitutunda olublar

Quba şəhərində "Soyqırımı Memorial Kompleksi"nin Elmi araşdırmalar, Ekspozisiya və Fond şöbəsinin əməkdaşları Aysu Bülbülzadə və Ülker Zeynalova AMEA-nın akademik Z.M.Büynadov adına Şərqsünaslıq İnstitutunda elmi ezamiyyətdə olublar.

Quba "Soyqırımı Memorial Kompleksi"nin əməkdaşlarına institutun direktoru akademik Gövhər Baxşəliyeva ilə görüşdə Ümummilli Lider Heydər Əliyev və Prezident İlham Əliyevin dövründə Azərbaycanın Şərq ölkələri ilə münasibətləri, institutun yaranma tarixi və fəaliyyəti, elmi işləri, keçirilmiş yerli və beynəlxalq konfranslar, nəşr olunmuş əsərlər, xüsusilə də azərbaycanlıların soyqırımları haqqında yazılmış Azərbaycan, türk, ərəb, fars, ingilis dillərindəki əsərlər barəsində geniş məlumat verilib.

Görüşdə Şərqsünaslıq İnstitutunun aparıcı elmi işçisi, eyni zamanda Quba "Soyqırımı Memorial Kompleksi"nin mütəxəssisi tarix üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Sübhən Talıblı da iştirak edib.

Kompleksin əməkdaşları institutun alimləri ilə fikir mübadiləsi aparıb, azərbaycanlıların soyqırımı haqqında əsərlərdə tanış olub, kitabxanadan da istifadə ediblər.

Sonda "Soyqırımı Memorial Kompleksi"nin əməkdaşlarına Şərqsünaslıq İnstitutunda nəşr olunmuş kitab və jurnallar hədiyyə edilib.

ELAN-MÜSABİQƏ

Dendrologiya İnstitutunun təşkilatçılığı ilə Qazaxıstanda beynəlxalq konfrans keçiriləcək

12 aprel 2024-cü il tarixində Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi Dendrologiya İnstitutu, Qazaxıstan Respublikası Elm və Ali Təhsil Nazirliyi Manaş Kozıbayev adına Şimali Qazaxıstan Universiteti, Rusiya Federasiyası Elm və Ali Təhsil Nazirliyi Surqut Dövlət Pedaqoji Universiteti və Özbəkistan Respublikası Elm, Təhsil və İnnovasiya Nazirliyi Mirzo Uluqbekov adına Özbəkistan Respublikası Milli Universitetlərinin birgə təşkilatçılığı ilə Qazaxıstan Respublikası Elmlər Akademiyasının birinci prezidenti Sitpayev Kanış İmantaeyiçin anadan olmasının 125 illiyinə həsr olunmuş "Təbiət elmlərinin aktual problemləri" mövzusunda XII Beynəlxalq elmi-praktik konfrans keçiriləcəkdir.

Beynəlxalq elmi konfransda işçi dilləri qazax, rus, ingilis dilləri olmaqla əyani və ZOOM vasitəsilə keçiriləcək sessiyalarda məruzə ilə iştirak etmək mümkün olacaqdır.

Konfrans materialları məqalələr şəklində elektron topluda dərc olunaraq e-library elektron kitabxana platformasında (Rusiya İndeksli İsnad Bazasında – Russian Science Citation Index – Rossiyskiy indeks nauçnoqo üitirovaniə) yerləşdiriləcəkdir.

Elmi məqalələrin mətni Word A4 formatında, 5 səhifəyə qədər, 12 şrift ölçüsündə (istinadlar siyahısı üçün 10 şrift ölçüsü), interval 1.0, şrift "Times New Roman", səhifə eni hər tərəfdən 20 mm, UOT göstərilməklə təqdim edilməlidir.

- Beynəlxalq müştərək konfrans aşağıdakı istiqamətlər üzrə keçiriləcəkdir:
- Kimya sahəsində elmin və təhsilin aktual problemləri;
  - Ekoloji və coğrafi tədqiqatlar;
  - Bioloji sistemlərin müasir tədqiqatları problemləri;
  - İnformatika, riyaziyyat və fizikanın tədrisi metodologiyası və nəzəriyyəsi: innovativ üsullar.

Məqalələr və doldurulmuş qeydiyyat vərəqləri 12 mart 2024-cü il tarixinədək elektron formada smbazarbaeva@ku.edu.kz e-mail ünvanına göndərilməlidir.

Tel.: (+77714773470) (WhatsApp ünvanına müraciət edilə bilər).

Dilçilik İnstitutu

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası Nəsimi adına Dilçilik İnstitutu ştatda vakant olan vəzifəni tutmaq üçün müsabiqə elan edir.

Sosiolinqvistika və psixolinqvistika şöbəsi üzrə böyük elmi işçi - 1 yer
Qədim dillər və mədəniyyətlər şöbəsi üzrə elmi işçi - 1 yer

Müsabiqədə magistrələr və filologiya üzrə fəlsəfə doktorları iştirak edə bilərlər. Sənədlər müsabiqənin tələblərinə uyğun olaraq, elan dərc edilən gündən etibarən 1 ay müddətində elmi katibliyə təqdim edilməlidir.

Ünvan: AZ1143, Azərbaycan Respublikası,
Bakı ş., H.Cavid pr., 117, V mərtəbə
Elmi katib: (+994 12) 5372088

Redaksiya heyəti:

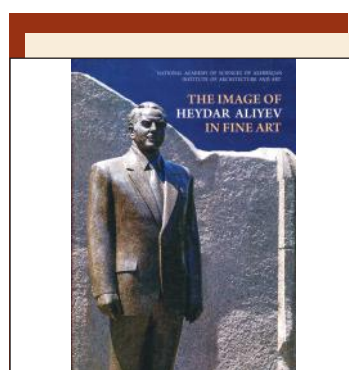
İsa Həbibbəyli, Arif Həşimov, Dilqəm Tağıyev,
İbrahim Quliyev, Nərgiz Paşayeva, Rasim Əliquliyev,
Tofiq Nağıyev, İradə Hüseynova, Gövhər Baxşəliyeva, Cəmil Əliyev,
İsmayıl Hacıyev, Fuad Əliyev

Baş redaktor: Ağahüseyn Şükürov

Ünvan: AZ 1001, Bakı, İstiqlaliyyət küçəsi 30.
Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Rəyasət Heyəti
e-mail: elm.nauka.gazet@gmail.com

Tiraj: 2000

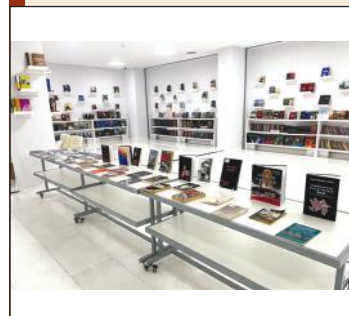
Книга азербайджанских искусствоведов о Гейдаре Алиеве

стр. 10 ⇨

Задачи и призывы новой эпохи

стр. 10 ⇨

От Кровавого января к славной победе

стр. 12 ⇨

Nearly 1,700 articles added to Azerbaijani language section of Wikipedia in past year

стр. 12 ⇨

Память шехидов священна

Кровавые события 1990 года вошли в историю нашего народа не только как трагедия, но и как героическая страница

Прошло 34 года после событий Кровавого января. Как и каждый год, в очередную годовщину трагедии наш народ с глубоким уважением чтит память шехидов 20 Января. Кровавые события 1990 года вошли в историю нашего народа не только как трагедия, но и как героическая страница. Поэтому лица десятков тысяч людей, склоняющих головы перед могилами шехидов, выражают как печаль, так и чувство гордости.

Среди посещающих Шехидляр хиябаны - люди разных возрастов: гази Отечественной войны, военнослужащие, представители государственных организаций, ветераны, молодежь, школьники. Это является еще одним ярким свидетельством уважения и почтения народа к светлой памяти героических сынов и дочерей Родины.

Массовые памятные мероприятия и церемонии прошли не только в Баку, но и в регионах и зарубежных странах, возносятся молитвы за упокой душ шехидов.

НАНА чтит память шехидов

Посетил Аллею шехидов и коллектив Национальной академии наук: представители научной общественности возложили на могилы жертв чудовищной трагедии гвоздики и почтили их память.

Напомним, что в ночь с 19 на 20 января 1990 года подразделения советской армии совершили военную агрессию против Азербайджана. Контингент внутренних войск, который был направлен в Баку и регионы с целью насильственного подавления массовых выступлений азербайджанского народа и национально-освободительного движения, начатых в ответ на депортацию сотен тысяч азербайджанцев из Западного Азербайджана и необоснованные территориальные притязания Армении на Карабах, совершил беспощадную расправу над мирным населением. В результате 150 мирных жителей были убиты, более 700 человек получили тяжелые ранения.

Наутро после трагических событий общенациональный лидер Гейдар Алиев, прибыв в постоянное представительство Азербайджана в Москве, резко осудил это преступление, совершенное против нашего народа, потребовал наказания виновных.

Между тем беда Азербайджана заключалась и в том, что в нанесении удара по его народному движению были заинтересованы не только силы в Москве, которые пытались сохранить империю, но и политические круги в самом Союзе и за рубежом, всячески добивающиеся крушения СССР.

В карательных акциях, подобных той, что была проведена в январе 1990 года в Баку, объективно был заинтересован и Запад, преследовавший цель уничтожения Советского Союза и оказывавший поддержку тем, кто расшатывал страну изнутри. К тому же нельзя не учитывать, что для сокрытия своего преступления союзный Центр выдумал миф о якобы распространившемся в Азербайджане исламском фундаментализме.

Тернистый путь к свободе

Неудивительно, что многие на Западе или вовсе не заметили трагедии в Баку, или же, узнав об осуществленной Горбачевым карательной акции, вздохнули с облегчением. Во всяком случае, военную операцию в Баку не осудило ни одно из государств "свободного мира". А Горбачев, руки которого обгазились кровью сотен азербайджанцев, в конце того же 1990 года удостоился Нобелевской премии мира.

Немаловажную роль в информационной блокаде Азербайджана сыграло и то обстоятельство, что армянскому лобби к тому времени уже удалось создать в глазах мирового сообщества, особенно в США и странах Европы, негативный образ азербайджанцев. Однако никаким недоброжелателям Азербайджана не удалось стереть из истории тот факт, что события 20 Января явились не только крупной трагедией, но и демонстрацией героизма азербайджанского народа, на подавление которого была брошена вся мощь мировой супердержавы. Таковым все еще оставался на тот момент Советский Союз, пусть и неумолимо движущийся к своему упадку.

После 20 Января подавляющее большинство азербайджанцев уже не мыслили дальнейшего пребывания своей республики в составе Советского Союза. Азербайджан оказался в числе немногих бывших союзных республик, чей путь к свободе был выстрадан пролитой кровью и оплачен жизнью безвинно убиенных шехидов.

В этом смысле 20 Января стало переломным моментом, серьезно повлиявшим на дальнейший

ход событий в Азербайджане. И сегодня мы, вновь отдавая дань памяти шехидов, осознаем, что день 20 января 1990 года явился важной вехой в деле восстановления государственной независимости Азербайджана, символом негибаемого духа нашего свободолюбивого народа.

День всенародной скорби

Впервые политико-правовая оценка трагедии 20 Января на государственном уровне также была дана великим лидером Гейдаром Алиевым. Была увековечена память шехидов, 20 января объявлено Днем всенародной скорби, усилена социальная защита семей шехидов и лиц, ставших инвалидами.

Продолжающий эту политику Президент Ильхам Алиев с большим вниманием и заботой относится к инвалидам и семьям шехидов 20 Января. Созданы центры здоровья для реабилитации инвалидов, семьи шехидов и инвалиды 20 Января обеспечиваются квартирами и легковыми автомобилями. В этом году также увеличен размер пенсий Президента для семей шехидов и лиц с инвалидностью в связи с событиями 20 Января.

Пролитая кровь шехидов не осталась неотомщенной. Наш народ обрел независимость, была восстановлена наша территориальная целостность. С исторической Победой, одержанной в 44-дневной Отечественной войне под руководством Президента Азербайджана, победоносного Верховного главнокомандующего Ильхама Алиева, обрели покой и беспокойные души шехидов 20 Января.

Вскоре наступило ожидаемое продолжение Карабахской Победы. В результате проведенных 19 сентября 2023 года антитеррористических мероприятий локального характера был положен конец присутствию сепаратистов в Карабахе. Наш государственный флаг был поднят в Ханкенди, Ходжалы, Аскеране и на других очищенных от террористов территориях. Таким образом, территориальная целостность и суверенитет Азербайджана были полностью восстановлены.

Наши шехиды, проложившие первую тропу и отдавшие свои жизни на пути к свободе и победам, никогда не будут забыты, их светлая память всегда будет жить в наших сердцах.

Книга азербайджанских искусствоведов о Гейдаре Алиеве

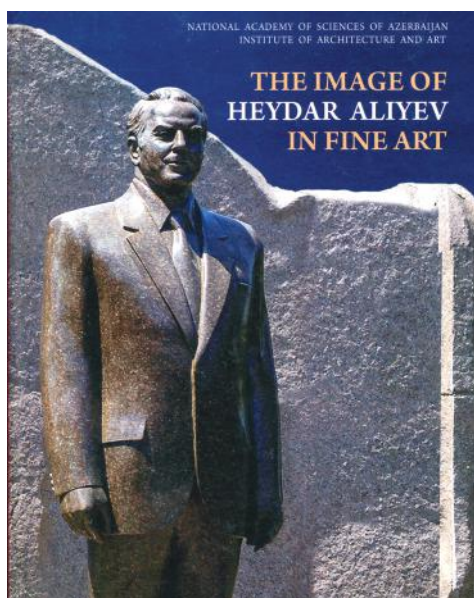
Завершившийся 2023 год прошел в Азербайджане под знаком Гейдара Алиева - выдающегося политического и государственного деятеля, строителя современного азербайджанского государства. Его 100-летие стало новым импульсом для осмысления и изучения богатого наследия этой крупной исторической личности, заложившей основы динамичного социально-культурного и экономического развития Азербайджанской Республики.

В прошлом году в Азербайджане было проведено множество масштабных мероприятий, конференций, форумов, выставок, посвященных 100-летию со дня рождения Гейдара Алиева. Среди них IX Бакинская Международная книжная выставка, также посвященная году Гейдара Алиева в Азербайджане. На этой выставке и состоялась презентация книги наших азербайджанских коллег Эртегина Саламзаде и Хазара Зейналова "Образ Гейдара Алиева в изобразительном искусстве" (Баку, Элм, 2023), изданной на английском языке.

Надо сказать, что художественный образ Гейдара Алиева впервые стал предметом фундаментального исследования. За последние два-три десятилетия средства массовой информации Азербайджана - газеты, журналы, интернет-ресурсы - публиковали различные материалы, в которых освещались отдельные произведения искусства, посвященные Гейдару Алиеву. Но это были преимущественно сообщения информационного характера, написанные в основном журналистами.

Авторы обсуждаемой книги собрали, классифицировали и проанализировали около ста произведений всех видов изобразительного и отчасти прикладного искусства, в которых азербайджанскими и зарубежными художниками создан образ Гейдара Алиева. Этот обширный материал в определенной мере продирировал структуру юбилейного издания. Книга состоит из трех глав. Здесь последовательно рассматриваются художественные произведения, созданные в области живописи и графики, скульптуры, декоративно-прикладного искусства.

В книге развернуто повествование о живописных и графических портретах Гейдара Алиева, созданных Т.Салаховым, О.Садыхзаде, Р.Аббасовым, С.Мамедовым, Г.Алиевым, И.Мирзоевым, У.Гамзатовой, Г.Аллахвердиевой и другими художниками. В тексте уделено значительное внимание скульптурным образам выдающегося политического деятеля, авторами которых являются О.Эльдаров,

Н.Алиев, А.Аскеров, Дж.Дадашев, Н.Мамедов и другие известные мастера пластики. Кроме того, рассмотрены работы К.Алиева, Э.Микаилзаде, Т.Меджидова, в которых образ Гейдара Алиева передан художественным языком коврового искусства.

Э.Саламзаде и Х.Зейналов справедливо отмечают, что образцом и, наверное, эталонным изображением Гейдара Алиева можно считать портретный бюст 1987 года, выполненный академиком Омаром Эльдаровым с натуры. Именно это обстоятельство делает названное произведение исключительным по важности в ряду всех других портретных изображений - как скульптурных, так и живописных. В области живописи авторы признают классикой жанра портрет (1998) кисти Таира Салахова. По мнению Э.Саламзаде и Х.Зейналова, еще одно произведение, которое определяет высокую творческую планку, это ковер Таира Меджидова "Возвращение" (2002), на котором Гейдар Алиев изображен в полный рост и уверенно шагает вперед, приветственно поднимая левую руку.

Важным выводом наших азербайджанских коллег является положение о том, что к началу 2000-х годов сформировалась иконография парадного портрета Гейдара Алиева. Причем, здесь речь идет о двух иконографических типах. Первый из них определяет схему изображения в полный рост, второй - в положении сидя. Так, второй иконографический тип подробно проанализирован на примере портрета

(2020), выполненного народным художником Азербайджана Сакитом Мамедовым. Этот талантливый живописец уже давно известен как выдающийся мастер портретного жанра. Его кисти принадлежат портреты Лейлы Алиевой, популярной итальянской актрисы Моника Беллуччи, Папы Римского Иоанна Павла и др. На этом холсте Гейдар Алиев изображен сидящим в кресле у камина. Яркий контраст создан между красной обивкой стен и темным синим цветом костюма Гейдара Алиева. Очень точно, считают авторы, воспроизведена поза портретируемого: нога перекинута на ногу, ладонь левой руки положена на правую - это хорошо известная, узнаваемая манера Гейдара Алиева. Выявленные иконографические типы дают возможность исследователям легко определять критерии оценки произведений не только азербайджанских художников, например, замечательного портрета, исполненного Рафаэлем Аббасовым, но и работ зарубежных мастеров кисти и резца. В книге увлекательно повествуется о композициях российских художников и скульпторов Н.Сафронова, С.Щербакова, М.Ногина, Я.Неймана, турецкого живописца Т.Тугрула, вьетнамского художника В.Тханха. Рассматривая портрет (2021), написанный Ван Дуонг Тханхом, азербайджанские искусствоведы пишут, что "работа вьетнамского мастера кисти дает основания предположить, что он хорошо знаком с иконографической традицией", сложившейся в азербайджанском изобразительном искусстве.

Эту линию исследования авторы книги продолжают и развивают в отношении скульптурных памятников Гейдара Алиева. На страницах рецензируемого издания очень хорошо показано, как на рубеже XX-XXI веков происходит эволюция скульптурного памятника, "расширение сложившихся представлений о портретном памятнике, возникновение его новых" форм, композиционно-пространственных решений.

Э.Саламзаде и Х.Зейналов рассматривают памятники Гейдару Алиеву во множестве городов Азербайджана, а также монументы, установленные в его честь в Турции, Грузии, России, Сербии. Но здесь, быть может, независимо от воли самих искусствоведов, происходит возвращение к исходному положению исследования. Подобно тому, как эталонным образцом иконографии Гейдара Алиева был признан бюст 1987 года работы академика Омара Эльдарова, самым значительным образцом монументальной пластики представлен созданный им же надгробный памятник лидеру азербайджанского народа. Действительно, этот монумент поражает своим величием и одновременно простотой, строгостью форм. Он представляет собой целый мемориальный комплекс. Выполненная в бронзе статуя Гейдара Алиева высится на фоне массивной каменной стены, на которой высечена карта Азербайджанской Республики. Неслучайно именно это изображение помещено на обложку книги.

На днях мы узнали, что книга наших коллег выдвинута на соискание Государственной премии Азербайджана в области науки, культуры и литературы. Несомненно, значение этого труда выходит за рамки искусствоведческой науки. Здесь выявлены и ясно определены фундаментальные ценности современной азербайджанской культуры, ее ментальные и эстетические ориентиры. Личность Гейдара Алиева, его память являются культурообразующим фактором азербайджанского общества, а его наследие укрепляет традицию государственности. Очень важно, что книга издана на английском языке. Это создает большие возможности для иностранной аудитории, для пропаганды искусства и культуры Азербайджана за рубежом. Думается, что высокопрофессиональный труд Э.Саламзаде и Х.Зейналова достоин присуждения Государственной премии Азербайджана.

Камола Акилова,
академик Академии художеств
Узбекистана, заслуженный работник
культуры Республики Узбекистан

Задачи и призывы новой эпохи

В НАНА прошли дискуссии, связанные с задачами, поставленными Президентом Ильхамом Алиевым в интервью местным телевизионным каналам

В отделениях гуманитарных и общественных наук НАНА прошли дискуссии, связанные с задачами, поставленными Президентом Азербайджанской Республики Ильхамом Алиевым в интервью местным телевизионным каналам 10 января 2024 года.

В своем выступлении на мероприятии президент НАНА академик Иса Габиббейли напомнил о словах, которые глава государства произнес во время интервью: "Однако мне бы хотелось, чтобы дискуссии по вопросу нашей основной национальной идеи и представлений относительно нашего будущего развития происходили и в обществе - среди политиков, политологов, ученых, представителей интеллигенции. То есть, какими должны быть основные национальные идеи в связи с нашим будущим развитием. Это должно быть темой общественных обсуждений".

К новой стратегии развития

Академик Габиббейли также отметил, что в интервью были подведены итоги последних 20-ти лет, которые являются особым этапом в развитии Азербайджана, и нашли отражение задачи и призывы нового исторического периода; глава государства отметил, что новый период истории современной истории начался с 20 сентября 2023 года, когда были полностью восстановлены территориальная целостность и суверенитет страны.

Руководитель НАНА подчеркнул, что на протяжении блистательных 20-ти лет развития Азербайджана под руководством Президента Ильхама Алиева были достигнуты большие успехи в политической, экономической, военной, научной, культурной и литературной сферах, и вершиной этих достижений стала историческая Победа, одержанная в Отечественной войне. Полное восстановление территориальной целостности и суверенитета - одна из блестящих страниц нашей многовековой истории государственности, которая является исключительной заслугой победоносного Верховного Главнокомандующего Ильхама Алиева перед Азербайджанским государством и народом.

Глава НАНА подчеркнул, что, как заметил глава государства, основная задача, которая стоит перед нами в настоящее время, - принять участие в определении нашей национальной идеи на дальнейший период и новой стратегии развития нашего государства.

Наука на службе государства

Идеологией государства, продолжил руководитель НАНА, является идеология азербайджанства, основоположник которой - общенациональный лидер Гейдар Алиев, и наши национальные идеи должны содержать в себе новые направления, определяющие дальнейшие общенациональные цели и стратегию развития, сделать идеологию азербайджанства еще более многогранной и отвечать реалиям современности.

Сказав, что сегодня у независимого Азербайджанского государства есть такой сильный лидер, как Ильхам Алиев, и это является самым большим богатством азербайджанского народа, академик Иса Габиббейли добавил, что дискуссии, которые проводятся для определения национальной идеи, являются важной общественно-поли-

тической задачей и, в то же время требуют современного научно-теоретического подхода. Оратор отметил, что отечественная наука находится на службе нашему государству и народу; в соответствии с целенаправленной политикой, которую проводит глава государства, в Академии наук ведутся системные исследования, связанные с такими сферами, как история и философия Победы, Великое возвращение на освобожденные от оккупации территории, возвращение в Западный Азербайджан, государственное строительство и т.д.

Руководитель НАНА подчеркнул, что обсуждение вопросов, связанных с определением национальной идеи развития независимого Азербайджанского государства в дальнейший исторический период, является долгом ученых, занятых в сфере гуманитарных и общественных наук.

В ходе структурных реформ

Отделение общественных наук и Гянджинское отделение гуманитарных наук НАНА представили отчеты о своей деятельности в 2023 году

Состоялось заседание Президиума НАНА, посвященное обсуждению годовых отчетов Отделения общественных наук и Гянджинского отделения по итогам 2023 года. В мероприятии приняли участие президент НАНА академик Иса Габиббейли, члены Президиума, заведующие отделами аппарата Президиума, члены отделения, директора, заместители директоров и ученые секретари научных учреждений отделения, а также авторы важных научных результатов, заведующие отделами, молодые ученые и специалисты.

Приоритетные вопросы

Академик подчеркнула, что в учреждениях отделения прошли более 40 мероприятий - 7 международных и 12 республиканских конференций, 8 круглых столов (1 из них - международный), 4 научные сессии, 8 научных семинаров, были подготовлены 26 книг и журналов ("Гейдар Алиев и вопрос о территориальной целостности Азербайджанской ССР", "Гейдар Алиев-100: приоритетные вопросы археологии, этнографии и антропологии в Азербайджане", "Гейдар Алиев и тюркский мир", "Политическое наследие Гейдара Алиева и азербайджанство" и т.д.).

После дискуссий было принято постановление Президиума НАНА о признании отчета о научной и научно-организационной деятельности Отделения общественных наук НАНА в 2023 году удовлетворительным и включении полученных важных результатов в годовой отчет НАНА.

Далее председатель Гянджинского отделения НАНА академик Фуад Алиев представил отчет о научной и научно-организационной деятельности отделения в 2023 году. Академик сообщил, что в отчетном году учреждения отделения руководствовались в своей деятельности Программой развития НАНА на 2020-2025 годы и Распоряжением Президента страны об объявлении 2023 года в Азербайджане Годом Гейдара Алиева.

Работу признать удовлетворительной

Председатель отделения отметил, что, согласно утвержденному Президиумом плану, в прошлом году в научных учреждениях велись исследования, охватывающие 12 проблем, 17 тем, 19 работ и 14 этапов, были завершены 1 тема, 12 работ и 14 этапов, получены 3 важных результата.

Академик Фуад Алиев подчеркнул, что работы охватывали, в основном, такие сферы, как паспортизация промышленных отходов в Западном регионе, исследование состояния водных и земельных ресурсов Карабаха, динамики растительного покрова Западного региона, изучение жизни и творчества Низами Гянджеви, истории развития азербайджанского языка, фольклора, истории и этапов развития азербайджанской литературы, истории, археологии и этнографии Западного региона и т.д.

Сказав, что были получены важные результаты в таких областях, как исследование растительных ресурсов Западного региона, изучение агропромышленных отходов и получение из них триглицеридов и эфирных масел, исследование экологических показателей водных ресурсов Западного региона, академик добавил, что в отчетном году также были подготовлены ценные научные труды, посвященные 100-летию юбилею великого лидера Гейдара Алиева, 20-й годовщине избрания Ильхама Алиева Президентом Азербайджана, и книга "Завещание отца".

После дискуссий было принято постановление Президиума НАНА о признании отчета о научной и научно-организационной деятельности Гянджинского отделения в 2023 году удовлетворительным и включении полученных важных результатов в годовой отчет Академии наук.

Вначале присутствующие ознакомились с выставкой, отражающей достижения, полученные в отделениях в 2023 году, изданные научные труды, книги и т.д.

Затем открыв заседание вступительным словом, академик Иса Габиббейли рассказал о повестке дня мероприятия. Сказав, что ученые вносят свой весомый вклад в развитие Азербайджана, академик Иса Габиббейли добавил, что в результате плодотворного труда наших ученых в рамках Года Гейдара Алиева были подготовлены около 50-ти фундаментальных монографических трудов (46 из них - сотрудниками отделений гуманитарных и общественных наук), посвященных жизни и деятельности Общенационального лидера.

В рамках госпрограммы

В ходе структурных реформ, продолжил руководитель Академии наук, которые велись в учреждениях Отделения общественных наук в свете призывов современной мировой науки, за счет внутренних ресурсов на базе Института археологии, этнографии и антропологии НАНА был создан Институт археологии и антропологии НАНА, а на базе Института истории имени А.А.Бакиханова НАНА - Институт истории и этнологии имени А.А.Бакиханова. Академик отметил, что данное решение приведет к более гибкому выполнению научно-исследовательских работ, и дал соответствующие поручения, нацеленные на подготовку и продвижение молодых кадров в области эпиграфики, нумизматики и древних языков.

Затем и.о. вице-президента НАНА, председатель Ученого совета Отделения общественных наук академик Говхар Бахшалиева представила отчет о научной и научно-организационной деятельности отделения в 2023 году. Академик сообщила, что в прошлом году в учреждениях отделения велись исследования, нацеленные на выполнение Первой Государственной программы Великого возвращения, а также распоряжений главы государства об объявлении 2023 года Годом Гейдара Алиева и "О мерах, связанных с объявлением города Шуша "Культурной столицей тюркского мира" на 2023 год".

Академик отметила, что в отчетном году в научных учреждениях отделения велись исследования, охватывающие 26 проблем, 76 тем, 308 исследовательских работ и 91 этап, завершены 17 тем, 222 работы и 91 этап; более 40-а научных работ посвящены Карабаху и Шуше. Докладчик также рассказала о работах, выполненных в рамках "Года Гейдара Алиева".

Исторические процессы и современность

Отделение гуманитарных наук и Нахчыванское отделение НАНА представили отчеты о своей деятельности в 2023 году

Состоялось заседание Президиума НАНА, посвященное обсуждению годовых отчетов Отделения гуманитарных наук (ОГН) и Нахчыванского отделения по итогам 2023 года. В мероприятии приняли участие президент НАНА академик Иса Габиббейли, члены Президиума, заведующие отделами аппарата Президиума, члены ОГН, директора, заместители директоров и ученые секретари научных учреждений отделения, а также авторы важных научных результатов, заведующие отделами, молодые ученые и специалисты, соответствующие лица.

Вначале присутствующие ознакомились с выставкой, отражающей достижения, полученные в отделениях в 2023 году, изданные научные труды, книги и т.д.

Открыв заседание вступительным словом, академик Иса Габиббейли рассказал о повестке дня мероприятия.

Первый вопрос, вынесенный на обсуждение, был связан с "Планом мероприятий НАНА по выполнению Распоряжения Президента Азербайджанской Республики "О проведении 100-летнего юбилея Нахчыванской Автономной Республики" от 30 декабря 2023 года".

Вопросы культуры, языка и истории

Академик Иса Габиббейли сообщил, что одной из важных задач, поставленных перед НАНА главой государства в текущем году, является торжественное проведение 100-летнего юбилея Нахчыванской Автономной Республики. Сказав, что в Нахчыванском отделении НАНА ведутся важные исследования по изучению древней истории и богатой культурной среды края, творчества выдающихся классиков, а также фольклора, археологии, этнографии и т.д., академик Иса Габиббейли добавил, что наши ученые на высоком уровне выполняют поручение главы государства в связи со 100-летием Автономной Республики.

Затем ученый секретарь Отделения гуманитарных наук НАНА доктор философии по филологии Арзу Мамедханлы представила проект Плана мероприятий НАНА в связи со 100-летним юбилеем Нахчыванской Автономной Республики. Было принято постановление о подготовке при соавторстве Президиума НАНА, Национальной академии наук Грузии, Академии наук Турции и Высшего совета по вопросам культуры, языка и истории имени Ататюрка книги "Нахчыванская Автономная Республика: политико-исторические процессы и современный период", а также других изданий, проведении многочисленных мероприятий, выставок и т.д.

К 100-летию Первого тюркологического съезда

Следующим на рассмотрение был вынесен вопрос о научной и научно-организационной деятельности Отделения гуманитарных наук НАНА в 2023 году.

В своем выступлении по данному вопросу академик Иса Габиббейли отметил, что с 26 февраля по 6 марта 1926 года в этом зале проходил Первый тюркологический съезд, в ходе которого были приняты решения, сыгравшие

важную роль в развитии тюркских народов; одно из этих решений было связано с переходом на латинскую графику и созданием общего тюркского языка.

Руководитель НАНА подчеркнул, что будет дан старт подготовительным работам в связи со 100-летием Первого тюркологического съезда.

Далее заместитель председателя Ученого совета Отделения гуманитарных наук академик Теймур Керимли представил отчет отделения. Академик сообщил, что в 2023 году в научных учреждениях ОГН велись исследования, охватывающие 34 проблемы, 75 тем, 469 исследовательских работ и 267 этапов, завершены 37 тем, 393 работы и 213 этапов.

В рамках Года Гейдара Алиева, продолжил академик, в научно-исследовательских учреждениях НАНА гуманитарной направленности велись фундаментальные исследования для более широкого изучения наследия общенационального лидера, изданы 24 книги и монографии.

После дискуссий было принято постановление Президиума НАНА о признании отчета о научной и научно-организационной деятельности Отделения гуманитарных наук НАНА в 2023 году удовлетворительным и включении полученных важных результатов в годовой отчет НАНА.

Жизнь и деятельность великого лидера

Затем председатель Нахчыванского отделения (НО) НАНА академик Исмаил Гаджиев представил отчет о научной и научно-организационной деятельности отделения в 2023 году. Он сообщил, что научно-исследовательские работы в НО проводит один академик, 3 члена-корреспондента НАНА, 3 доктора наук, 19 докторов философии, 34 научных сотрудника, 8 из которых являются диссертантами; в отчетном году в отделении велись исследования по 3-м направлениям, охватывающим 3 проблемы, 3 темы, 17 работ и 34 этапа, получены 2 важных результата.

Отмечалось, что в отчетном году сотрудниками отделения были изданы 307 научных трудов, в том числе 12 монографий, 8 книг, 1 методическое пособие, 188 статей, 93 материала конференций и 5 тезисов; 48 из научных трудов увидели свет за рубежом, 190 - в престижных журналах с международным индексом, 8 статей - в журналах с импакт-фактором, в том числе 3 - в журналах, которые входят в научную базу Scopus, на труды сотрудников отделения ссылались 733 раза.

В честь 100-летнего юбилея общенационального лидера Гейдара Алиева были изданы сборник статей "Гейдар Алиев: жизнь и политическая деятельность" (из серии "Taleyi və sənəti"), материалы республиканской научной конференции "Идеи Гейдара Алиева и современность" в двух томах и материалы международной конференции "Нахчыван: история, культура, природные богатства и современное развитие".

После дискуссий было принято постановление Президиума НАНА о признании отчета о научной и научно-организационной деятельности Нахчыванского отделения в 2023 году удовлетворительным и включении полученных важных результатов в годовой отчет Академии наук. Также отделению были даны соответствующие поручения.

От Кровавого января к славно́й победе

Центральная научная библиотека (ЦНБ) НАНА подготовила виртуальную выставку, посвященную трагедии 20 Января. В изданиях анализируются процессы, происходившие в Азербайджане в 1990-е годы и ранее, и в конечном итоге приведшие к событиям 20 Января. В книгах опубликованы очерки о героях-шехидах, приказы, указы и заявления, изданные во время событий.

В экспозицию вошли книги "Кровавый Январь", "Шехиды Черного Января", "Январская тревога", "Летопись о шехидах", "Шехиды", "Черный дневник", "От кровавого января к славно́й победе", "Армянское лобби... Азербайджанская трагедия", "Вестники свободы", "20-летний январь", "Наши шехиды - наша гордость", "События 20 Января. Документы. Позиции. Комментарии. (1990-2000)", "Кровавые годы", "Кровавая память", "Нагорный Карабах: исторические факты, события", "Шехид-режиссер Азер Насибоглу", "Плачь, гвоздика, плачь", "Хроника армянской агрессии", "Память крови истории" и др.

На выставке также представлены фотографии, запечатлевшие события кровавого января. Наряду с виртуальной выставкой изданий на азербайджанском и иностранных языках фонда библиотеки в ЦНБ также организована традиционная выставка.

Компьютерная речь и язык

Редакцией международного журнала "Компьютерная речь и язык" издательства Elsevier старший научный сотрудник Института информационных технологий Министерства науки и образования доктор философии по техническим наукам, доцент Фаргана Абдуллаева награждена сертификатом рецензента.

Возникновение речи и лингвистических наук произошло много лет назад. Однако крупномасштабное применение сложных моделей в речевой и языковой индустрии стало возможным только в последние годы. Исследования в этом направлении проводят специалисты в области искусственного интеллекта, информатики, электронной техники, информа-

ционного поиска, лингвистики, фонетики и психологии.

В упоминаемом журнале публикуются мультидисциплинарные подходы к изучению речевых и лингвистических технологий, обзорные статьи. А основные направления исследований публика-

ций включают алгоритмы и модели распознавания и синтеза речи, обработку естественного языка для понимания и генерации речи, статистическую компьютерную лингвистику, вычислительные модели речи и диалога, поиск, извлечение и обобщение информации, распознавание говорящего и языка, вычислительную технику, модели производства и восприятия речи, включая обработку сигналов для анализа, улучшения и преобразования речи, а также оценки производительности человеческих и компьютерных систем.

Журнал имеет следующие показатели: импакт-фактор: 4,3, нормализованное влияние источника на статью (SNIP): 1,832, рейтинг CiteScore: 8,8, рейтинг журнала SCImago (SJR): 0,806.

Средневековая история Шеки

Книга "Средневековая история Шеки (на основе исследований Таги Мусави)", составленная совместно ведущим отделом истории, археологии и эпиграфики Шекинского регионального научного центра НАНА Рагимом Гасановым и сотрудником Шекинского культурного центра имени Мирзы Фатали Ахундова был представлен в Шекинском Центре Гейдара Алиева.

Ведущий мероприятия, методист Шекинского государственного областного колледжа Пярвиз Зейналов отметил, что представленная книга является важным источником, отметив, что в ней содержится научно-критический текст статьи ученого-исследователя Таги Мусави (1918-2000) "О средневековой истории Шеки", опубликованной частями в 1969 году в газете "Шеки факхлеси".

Затем Эльмар Имамвердиев, первый замглавы ИВ города, рассказал о важности издания с точки зрения исследования, пропаганды и передачи истории Шеки будущим поколениям.

Автор "Предисловия" издания, депутат Вюгар Искандеров в своем выступлении рассказал о результатах исследова-

ния средневековой истории Азербайджана, особенно Шеки. Учитывая, что Шеки - уникальный регион, отметил он, информации об этой местности недостаточно, а новая книга проливает свет на некоторые неисследованные вопросы.

Затем директор Шекинского регионального научного центра НАНА, доцент Юсиф Шукюрлю отметил, что книга является одновременно сборником и важным исследовательским трудом.

Turkiye's 1st space traveler set to tackle 13 scientific experiments on board International Space Station

Just hours from now, Turkiye's very first space traveler, Alper Gezeravci, is headed to the International Space Station to do more than a dozen scientific experiments over the course of his two-week stay while in Earth orbit, Anadolu Agency reports. After a Jan. 9 launch date was delayed, the F-16 pilot is scheduled to blast off from the US state of Florida at 1.11 am local time on Thursday (GMT2211 Wednesday) on the Ax3 mission.

Col. Gezeravci is taking in the mission along with a group of Spanish, Italian, and Swedish colleagues. The international crew is expected to dock with the International Space Station at 1.15 p.m. (GMT1015) on Friday.

During the two-week mission on the space station, Gezeravci will be very busy, as he tackles 13 different scientific experiments on behalf of universities and scientific centers in Turkiye.

Experiments

Gezeravci's first experiment was developed by the Marmara Research Center of the Scientific and Technological Research Council of Turkiye (Tubitak), based in northwestern Turkiye, to study the production of high-strength alloys resistant to high temperatures.

The second experiment developed by the Marmara center, the gMETAL experiment, will investigate the effects of gravity on the creation of a homogeneous mixture between solid particles and a fluid medium under conditions without a chemical reaction.

An experiment developed by Turkiye's Bogazici University with the Marmara center seeks to carry out growth and endurance tests of microalgae species adapted to harsh earthly conditions under non-gravity conditions, to examine their metabolic changes, determine their carbon dioxide capture performance and oxygen production capabilities, and develop a life support system.

The Extremophyte project, developed by Ege University in the Aegean city of Izmir, Turkiye, seeks to reveal the transcriptome by next generation sequencing in plants grown in space and on earth which are exposed to salt stress, and to compare some physiological and molecular responses of glycophytic and halophytic plants to salt stress in microgravity.

The Metabolom experiment from Ankara University in the Turkish capital aims to explore

the negative effects of space conditions on human health. To curb these effects, it will examine the physiological and biochemical changes in gene expression and metabolism of astronauts taking part in space missions. The Myeloid experiment developed by Ankara's Hacettepe University aims to measure and evaluate the travel and space conditions and cosmic radiation damage that space mission participants are exposed to immunologically at the level of myeloid-derived suppressor cells.

The Message experiment, developed by Istanbul's Uskudar University using CRISPR gene engineering methods, seeks to identify genes whose function has not yet been discovered and to determine which immune cells will be directly affected by gravity during space missions. With the Miyoka experiment from the Tubitak Space Technologies Research Institute, Gezeravci will assemble lead-free components on an electronic card in the station, and later back on Earth subject them to detailed examination, testing the effects of microgravity on the lead-free soldering process.

The Turkish Space Agency was established in 2018 and announced its space program in 2019, as well as its intention to send a crewed mission into space. This Tuesday, Erdogan also stressed the significance of the Ax3 mission, both as a scientific endeavor and as a source of inspiration for children and young people. Erdogan voiced hope that the mission "would be a new beginning," adding: "We will continue this mission. We will always aim higher."

Nearly 1,700 articles added to Azerbaijani language section of Wikipedia in past year

In a noteworthy contribution, staff members of the Azerbaijan National Academy of Sciences (ANAS) produced over 1,700 new articles and made modifications to about 12,000 existing ones in the Azerbaijani language section of Wikipedia.

The "Electronic Academy" department of ANAS Presidium played a pivotal role by organizing Wikipedia trainings at the Central Scientific Library throughout the past year. Volunteer organizations have actively participated in creating and enhancing articles within the Azerbaijani language section of Wikipedia. Furthermore, the "Electronic Academy" department's direct involvement and initiative resulted in the generation of 471 articles on Wikipedia, including 258 in Azerbaijani, 69 in English, 72 in Turkish, 53 in Russian, 8 in Persian, 10 in German, and 1 in Uzbek.

The Azerbaijani language section of Wikipedia currently boasts 198,025 articles, with a total of 7,398,859 edits.

Редакционная коллегия:

Иса Габибейли, Ариф Гашимов, Дильгам Тагиев,
Ибрагим Гулиев, Наргиз Пашаева, Расим Алигулиев, Тофик Нагиев,
Ирада Гусейнова, Говхар Бахшалиева, Джамиль Алиев,
Исмаил Гаджиев, Фуад Алиев

Главный редактор: Агагусейн Шукюрлов

Адрес: Баку, AZ 1001,
ул.Истиглалийят, 30, Президиум НАНА
e-mail: elm.nauka.gazet@gmail.com

Мнение авторов может не совпадать с мнением редакции.

Тираж: 2000